

Ціна
договірноїТАК НІХТО
НЕ КОХАВ«Вранці написала: “Я тебе
кохаю”, але Саша цього
повідомлення вже не
прочитав...»

● НЕЗАГОЙНА РАНА

Дружина загиблого сапера
Олександра Руміна – про
освідчення в банку, фронтові
зустрічі у Слов'янську, шлюб
за 85 копійок і дзвінок, який
розбив її життя

Катерина ЗУБЧУК, заслужений
журналіст України

– **12** жовтня 2024 року я їздила до Саші в Слов'янськ – у нього якраз був день народження, а 28-го його не стало, – вертаючись спогадом до цієї чорної дати, дружина захисника-Героя, Оксана, каже: – Він завжди переконливо говорив: «Тут важко, але у мене все добре», і я вже увірувала в те, що найстрашніше в моєму житті не може статися. Тож коли його командир подзвонив і я почула: «Саша загинув», то обірвала його слова болючим: «Ні!». Але він сказав: «Так – його нема. Прийми мої співчуття»

Оксана берегтиме кожну їхню мить: освідчення в банку, шлюб за 85 копійок, зустрічі у Слов'янську і останнє непрочитане повідомлення від ранку, після якого її життя розділилося на «до» і «після»...

Історія невимовного болю – на с. 2 – 3

Любити
одну,
бажати
іншу: пастка
розділеного
серця

● ПІКАНТНА СИТУАЦІЯ

Чому люди зраджують
і що робити після того,
як це сталося?

Марко опинився між двома образами жінки – тією, якій довіряє серце, і тією, до якої тягне бажання.

Шпаргалка для двох – на с. 5

Чи є гріхом, коли воїн
позбавив себе життя,
аби не потрапити
в руки ворогу?

Там, де людське слово зупиняється,
залишається молитва і надія на милість Божу.

● СВЯТЕ І ГРІШНЕ

Війна ставить людину перед такими випробуваннями, яких у мирному житті ми часто навіть не можемо уявити. Вона оголює не лише мужність і жертвність, а й межу людських сил, страху, болю, відчаю. Саме тому сьогодні дедалі частіше звучить дуже болюче запитання: чи є самогубством і гріхом вчинок воїна, який підірвав себе гранатою чи вистрілив у себе, аби не потрапити в руки ворогу? Чи може такий захисник бути спасеним? І чи можна молитися за тих, хто покінчив життя самогубством?

Відповідаючи на це, Церква не має права ні зрадити Божу правду, ні забути про милосердя до людської немочі. Бо тут ідеться не про абстрактну схему, а про реальних людей – пораних, виснажених, зламаних війною, поставлених у нелюдські обставини. Чому Церква так суворо говорить про це? Тому що в будь-якому іншому гріху людина ще має час на покаєння, на сльози, повернення до Бога. У випадку самогубства людина сама обриває час свого земного покаєння. Саме тому Церква ніколи не може назвати самогубство добром, нормою чи подвигом.

Але тут дуже важливо одразу сказати інше: **суворість церковного вчення не означає безсердечної Церкви**. Особливо тоді, коли мова йде про війну, полон, катування, поранення, контузію, страх видати побратимів чи стати знаряддям у руках ворога.

Якщо говорити прямо – це гріх чи ні? Якщо людина **свідомо і навмисно** позбавила себе життя – навіть на війні, навіть через страх полону, навіть через жах перед катуваннями, – з церковного погляду це є **самогубство**, а, отже, – **тяжкий гріх**.

Церква не може сказати, що самогубство перестає бути самогубством лише тому, що причини були трагічними, а мотиви – зрозумілими людському серцю.

Якщо воїн вистрілив у себе або підірвав себе саме для того, щоб померти, а не просто загинув у бою, – ми маємо справу саме з добровільним позбавленням себе життя. І тут Церква не може назвати гріх чеснотою.

Проте на цьому відповідь не закінчується. Бо між сухою формулою «це самогубство» і реальною трагедією конкретної людини – величезна різниця. Одна справа – коли людина в мирних обставинах, у стані свідомого відчаю чи духовного зневір'я, відкидає життя як дар Божий. І зовсім інше – коли поранений воїн, у стані шоку, нестерпного болю, контузії, паніки, страху перед тортурами чи можливістю видати своїх побратимів, робить останній фатальний крок.

Зовнішньо вчинок може виглядати однаково. Але внутрішній стан душі, міра свободи, ступінь психічного виснаження, наявність афекту чи тяжкого шоку – усе це має значення перед Богом.

Роздуми священнослужителя – на с. 7

Війна – це не тільки фронт. Це ще й сад, у якому нікому збирати черешні.

КОЛИ ЧЕРЕШНЯ РОДИТЬ, А ХЛОПЦІВ – НЕМА

• ДО СЛІЗ

Війна приходить не лише в окопи, а й у сад: у черешні, що їх нікому збирати, у материнський і сестринський страх за сина та брата, у страшну буденність фрази: «Беріть, що є». І найболючіше тут те, що смерть уже сперечається з нами голосом відомого дитячого вірша Лесі Українки, написаного ще далекого 1891 року

Гаська ШИЯН, львівська перекладачка, письменниця, співзасновниця книгарні «ГалінБук», авторка роману «За спиною», який у 2019 році отримав Літературну премію Європейського Союзу

Черешні

Черешні є – хлопців нема збирати, ті, яких не забрали, – сховалися, а черешня висока – здалека буде видно. Горобці є – хлопців нема. А, ті що вертають, – з протезами, такі гарні – плакати хочеться, бо за кого моїй Софійці заміж виходити – так добре вчиться дитина на економічному. Вчора підійшли брати черешні – руки нема, ноги нема, а я їм кажу, беріть, що є, бо черешня є – хлопців нема, горобці є, а моїй Софійці нема за кого виходити, а брата ховає добре, щоб не забрали – черешня висока, здалеку видно. Прости смерть не виходити за межі соцмереж і чорного гумору. А вона сміється: Вживуть боягузливі, байдужі і хитрі – каже, бо «Якби зросли низесенько, Чи то ж би доспіли?»*
* «Якби зросли низесенько, Чи то ж би доспіли?» – закінчення вірша Лесі Українки «Вишеньки».

«Вранці написала: “Я тебе кохаю”, але Саша цього повідомлення вже не прочитав...»

• НЕЗАГОЙНА РАНА

Закінчення.
Початок – на с. 1

Катерина ЗУБЧУК,
заслужений журналіст України

«САША ОСВІДЧИВСЯ НА РОБОТІ – В ПРИСУТНОСТІ КОЛЕГ»

Вони зустрілися вже не юними. Оксана, яка народилася й виросла у волинському селі Туличів на Турійщині, після закінчення Львівської комерційної академії починала свій професійний шлях у ПриватБанку міста Лева. Потім обставини склалися так, що вона повернулася на Волинь – працювала у Турійську. А ще через два роки сталося так, що в пошуках роботи приїхала до Луцька. Досвід набувала, скажемо так, у кількох банках (десь посада скорочувалася, а то й фінансова установа закривалася), і врешті-решт опинилася в ТАСкомбанку. Як зараз жінка каже, такі перебіги в її житті – не випадковість:

– Через чотири роки до нас прийшов на роботу Олександр Румін. У нас була, як виявилось, спільна знайома, – моя колега Галка, й коли в банку з'явилася вакансія, вона й запропонувала керівництву кандидатуру Саші. А вийшло так, що стала й нашою свахою – подружилася нас. У серпні 2019-го ми познайомилися. А на початку 2020-го почали зустрічатися. Рік так було – то на каву підемо, то в Старому місті погуляємо – біля замку чи Будинку з химерами (будинку скульптора Миколи Голованя. – Авт.).

...На жаль, уже не повторяться ті романтичні зустрічі – тільки спогади залишаться й бажання віднайти в «комірчинах» пам'яті й зберегти все до подробиць із коханням, яке поєднало їхні долі.

– Коли ми почали зустрічатися з Сашею, – розповідає Оксана, – то він зразу сказав про свій перший шлюб, який тривав більше десяти років. Я

Олександр Румін загинув 28 жовтня 2024 року.

Фото на згадку про пам'ятний день реєстрації шлюбу.

знала, що мій обранець – батько двох доньок, з якими він і після розлучення з дружиною завжди підтримував зв'язок. Саша познайомив мене з дівчатками, ми разом гуляли.

“Сергій сказав на похоронах Саші: «Він мене врятував, а себе – не вберіг».

А ось про те, як він запропонував їй руку й серце, то в жінки такий спогад:

– Саша освідчився мені в лютому 2021 року. Й було це на роботі, в банку. Одного дня приніс каблучку і сказав: «Оксано, може, ти хотіла б щось феєричне, але буде ось так...». І освідчився в присутності колег... Ми вже разом жили – я прийшла в невістки. Не забуду, як на День закоханих поїхали до Львова. Пили каву в затишному кафе, гуляли старовинними вуличками. На прощання я водила Сашу довкруг миської ратуші, бо чула про

таке повір'я: якщо три рази обійдеш її проти годинникової стрілки, то обов'язково ще повернешся сюди. Й, до речі, щоразу повторювали цей ритуал. Хоч, думаю, ми поверталися до Львова не тому, що дотримувалися повір'я, а завдяки нашій любові до цього міста з особливою атмосферою. На жаль, торік восени я була в місті Лева вже без Саші – їздила на зустріч, яку організували дівчата зі спільноти «Маємо жити» – простору, створеного для дружин військовослужбовців, життя яких забрала війна. Це було за місяць до річниці загибелі мого чоловіка.

«У СІЧНІ 2024 РОКУ МИ ОФІЦІЙНО ЗАРЕЄСТРУВАЛИ СВІЙ ШЛЮБ»

До війська Олександра Руміна мобілізували восени 2023 року. На той час він, за словами дружини, якраз звільнився з роботи в «Юнайтед Банку», де якийсь час працював. Він був зареєстрований у центрі зайнятості, шукав

роботу. Повістку йому вручили на вулиці, коли йшов у магазин по хліб. Оксана пригадує:

– Саша тоді сказав: «Раз є повістка – значить, маю йти воювати». Яюсь все дуже швидко відбувалося: 6 листопада він отримав повістку, 10-го вже був у Рівному на полігоні, а 19-го, якраз у день мого народження, зателефонувавши, сказав: «Мене призначили в саперний підрозділ – буду навчатися в Кам'янці-Подільському». Так і було. В грудні 2023 року і в січні 2024-го він навчався, а в лютому був на Донеччині. Саші цікаво було вчитися. І те, що його призначили в групу саперів, сприйняв навіть із захопленням – як можливість пізнати щось нове. Хоч я йому говорила: «Саша, нащо ти вибрав собі таку спеціальність? Ти ж розумієш, що війна закінчиться, але не для саперів, – їх в останню чергу відпускають додому, бо ж треба ще розмінувати територію...»

Ще у грудні 2023-го Олександр якось сказав

Фото із архіву Оксани РУМІНОЇ.

На жаль, уже не повторяться романтичні зустрічі в місті їхнього кохання – Луцьку.

ФОТО ІЗ АРХІВУ ОКСАНИ РУМІНОЇ

“Мені хотілося побути з ним, щоб якось його розрадити, підтримати.

Їх доля звела вже не юними.

Оксани: «Маєш приїхати в Кам'янець-Подільський – і ми розпишемося. Я заяву подав через «Дію».

З приводу цього в жінки такий незабутній спогад:

– Саша тоді сміявся, розповідаючи: «Я ще не одружувався так, щоб реєстраційний збір був такий символічний – 85 копійок». У січні 2024 року ми офіційно зареєстрували свій шлюб. Після раєсу пішли на каву. Сфотографували свідоцтво про одруження й свої руки, на безіменних пальцях яких були обручки, й скинули світлинку своїй мимовільній свасі, – колезі Галці, яка свого часу нас познайомила.

Зовсім скоро Олександр Румін був уже на Донеччині. Для Оксани ті майже десять місяців, упродовж яких чоловік воював у гарячих точках, – це тривога за рідну людину, це – безсонні ночі, коли ввечері коханий сказав чи написав у повідомленні, що йде на завдання і його не буде на зв'язку. Рятівними були для неї їхні зустрічі, які почалися тоді, як Олександр ще навчався в Кам'янці-Подільському, й продовжилися, коли він був у Слов'янську, де дислокувався його підрозділ.

– Саша вже сварився зі мною, – каже Оксана, – коли чув, що я знову збираюся до нього. Він розповідав, що хлопці по черзі ходили у відпустку чи відгули брали. Тож просила, аби й він скористався такою можливістю. Й чула одне: «Оксано, тут небезпечно! Фронт близько, стріляють». Я ж ніби цього й не чула – далі одну лінію вела: «А ти свого начальника питаєш, чи дасть відгули, щоб ми зустрілися?» Мені хотілося побути з ним, щоб якось його розрадити, підтримати. І в Слов'янську була два рази, влітку й восени. Для мене це місто страшне тим, що бачила там «не наших» людей, а ждунів, як їх називають. Заходиш у магазин, аби купити щось поїсти,

чуєш, що говорять між собою російською. Після нашого вітання: «Добрий день!», зразу переходять на українську, але дивляться на тебе скося. Вже й купувати щось страшно. Тільки через те, що наших військових у місті багато (а їх таки дуже багато!), налаштовуєш себе на те, що тут безпечно.

«САША ЗАГИНУВ... ПРИЙМІТЬ МОЇ СПІВЧУТТЯ»

Олександр додому декілька разів приїжджав. Один раз навіть сюрприз зробив дружині, про який вона тепер згадує з розчуленням:

– Саша сказав, що йде на завдання, попередив, що його не буде на зв'язку, тож не треба його набирати, писати. А сам тим часом, як виявиться, вирушив до Луцька. Вранці зателефонував: «У мене все добре», а я чую його слова на фоні гавкання собаки – ну геть таке, як у того, якого мешканці нашого будинку випускають у двір гуляти. Закралася радісна думка, що, певно, чоловік приїхав, тільки тримає це в таємниці, щоб приємно вразити нежданою появою. Так і було – за якийсь час, ставши найперше на облік як військовий, котрий прибув у відпустку, Саша прийшов до мене на роботу з великим букетом квітів...

Мова зайшла про те, що ж було найтривожніше для Оксани за майже десять місяців, коли чоловік воював, – тим більше, що Олександр – сапер, а про саперів кажуть, що вони помиляються тільки один раз. Жінка говорить:

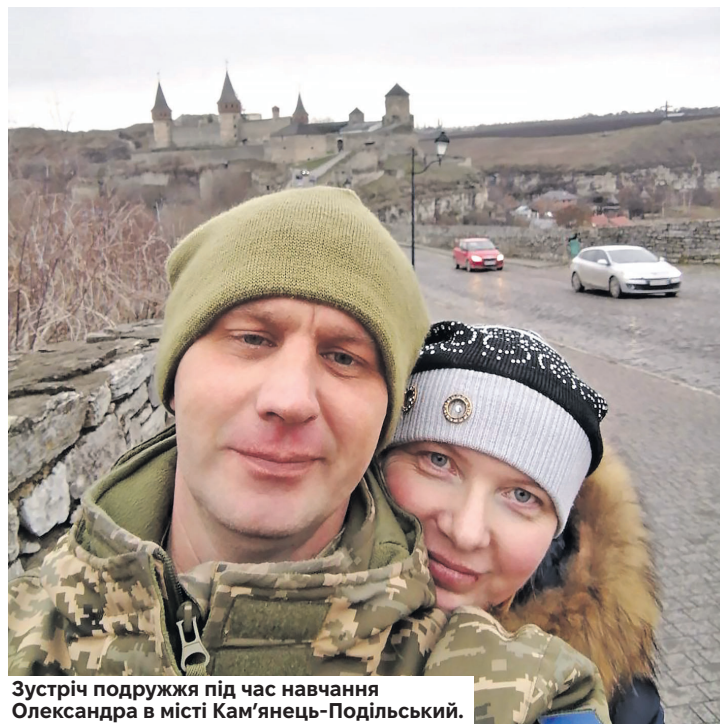
– Моя душа була спокійна за Сашу тільки тоді, коли він приїжджав у відпустку. В усі інші дні ти – в тривозі. Особливий страх проймав, коли він ішов уночі на завдання – розмінювати чи, навпаки, замінювати територію. Тоді й ти вже не спиш – чекаєш ранку, щоб почути голос чи отримати есемеску. Але чоловік завжди переконливо говорив: «Тут важко, але у мене все добре», і я вже увірувала

в те, що найстрашніше в моєму житті не може статися. 27 жовтня, ввечері, ми з чоловіком розмовляли. Я почула вже звичне: «В мене все добре». А коли вранці наступного дня написала йому: «Доброго дня! Я тебе кохаю!», а він, бачила, повідомлення не прочитав, то це насторожило. Хоч про біду, яка прийшла в моє життя, думки не було. Тож коли командир чоловіка подзвонив і я почула: «Саша загинув», то обірвала його слова болючим: «Ні!» – «Так – його нема. Прийміть мої співчуття», – продовжив командир, розбиваючи будь-яку надію на те, що, може, сталась якась помилка – може, Саша тільки поранений?..

«ЦЕ НЕ ПОБРАТИМИ, А МОЇ БРАТИ»

Олександр Румін, котрий служив у 66-й окремій механізованій бригаді, загинув 28 жовтня 2024 року поблизу Новолюбівки Луганської області. Сповідання дружина отримала ввечері того дня – вже тоді, коли, як вона говорить, «все було виплакано»:

– Коли я відкрила двері,

Зустріч подружжя під час навчання Олександра в місті Кам'янець-Подільський.

то представник військкомату сказав: «То ви вже знаєте...». По моєму заплаканому, запухлому від сліз обличчю, все зрозумів. Після загибелі Саші я переконалася, що означали його слова, які чула не раз від нього про хлопців, з якими служив: «Це не побратими, а мої брати». Декого я знала, бо чоловік навчався з ними в Кам'янці-Подільському. З іншими він познайомив, коли я в Слов'янськ приїжджала.

Всі вони були на похоронах Олександра Руміна. Зокрема, і Сергій – той, кого Саша свого часу врятував. Оксана розповідає:

– Був такий випадок, що під час розмінування території один із боєприпасів зірвався, й Сергій мав важке поранення аорти. Хлопці, як могли, затампували рану – щоб спинити кров, усі свої запаси підставляли. Хоч потім, до речі, як Саша розповідав, ще зауваження мали від начальства. Мовляв, ви все віддали, а якби щось із вами сталося, то не мали б чим собі допомогти. Виявляється, за ін-

струкцією, головне – про себе думати. Тільки ж хлопці живуть на війні, де кожна мить ціниться по-особливому, не лише, як у якомусь документі прописано, а по совісті. Ось і Сергій сказав на похоронах Саші: «Він мене врятував, а себе – не вберіг».

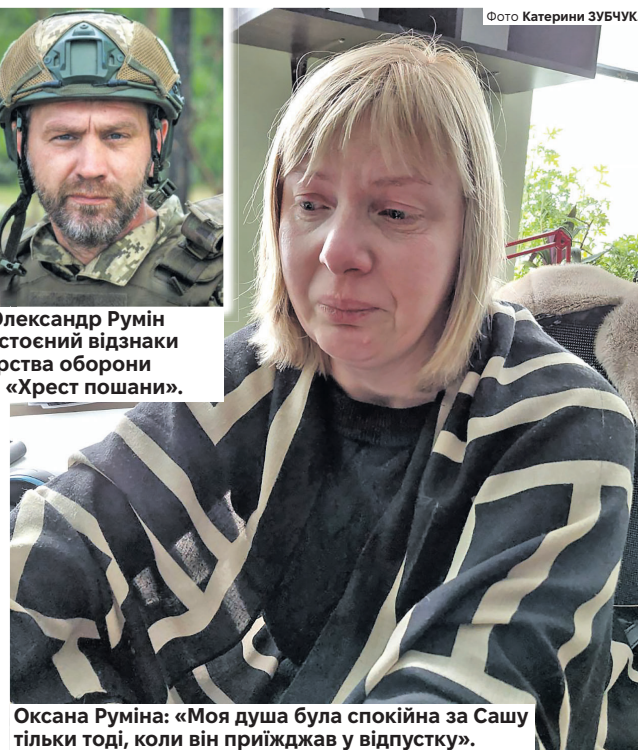
Оксана пригадує слова Саші, мовлені ним, коли він ішов на війну:

– Дівчата (так звернувся до дружини й мами. – Авт.), ви маєте дружно жити. І коли Саша воював, і тепер, коли дивиться на нас вже з небес, ми одна одну підтримуємо, як можемо. А як інакше? Це горе наше – його мама, Тетяна Миколаївна, похоронила сина, я – чоловіка.

...Оксані боляче бачити, коли жінки приходять до могили із маленькими доньками, синами, котрі знатимуть свого тата тільки з фотознімків. У Оксани й Олександра дітей не було, хоч, звичайно, думали про своє батьківство. Але підходили до цього вже по-дорослому – «треба перш стати на ноги». Та от війна не дала їм шансу.

Боєць Олександр Румін був удостоєний відзнаки Міністерства оборони України «Хрест пошани».

Оксана Руміна: «Моя душа була спокійна за Сашу тільки тоді, коли він приїжджав у відпустку».

«Справжня любов ніколи не помре» (Степан КІНГ, 77 років, один із найпопулярніших сучасних письменників світу, якого називають «Королем жаків»).

«Так ніхто не кохав» volyn.com.ua

Чотири «симпатії» і одна «люба Маринця» Михайла Грушевського

● **ПОЧУТТЯ СЛАВЕТНИХ**
Сьогодні широко відомо про науково-громадське життя голови Центральної Ради УНР. А в нього ж було і особисте – перше кохання, романтичні зв'язки, листування і навіть... вірші про любов

Марина ЛУГОВА

ЗАКОХАНА У МИХАЙЛА ДІВЧИНА МРІЯЛА ПРО ШЛЮБ

У травні 1885 року у Тифліській чоловічій гімназії (м. Тбілісі. – Ред.) з нагоди тисячоліття смерті просвітителя святого Мефодія влаштували «кирило-мефодіївську параду». Найкращому гімназисту, учню 7 класу Михайлу Грушевському, доручили виступити з рефератом. Виступ 18-річного юнака був настільки яскравим, що привернув увагу Ганни – сестри його товариша Володимира Ямпольського.

Ганна (або, як її називали в родині, Ніна) Ямпольська була на кілька років старша за Михайла. Вихованка Харківського інституту шляхетних дівчат взяла на себе місію «облагородити і витончити» особистість «бурсака» Грушевського.

У домі Ямпольських, де молодь організовувала різні забави, гімназист став частим гостем. Між молодими людьми почалося дружнє листування. Ганна, як згодом пригадував Грушевський, виступала у ролі його «менторки і моральної виховательки». Михайло Грушевський натомість вчив її української мови та зацікавив україн-

Михайло Грушевський із дружиною, донькою й матір'ю.

ською літературою.

Очевидно, закохана у Михайла дівчина мріяла про шлюб із ним. Але мріям збутися не судилося. Грушевський у 1886 році вступив до Київського університету, а Ганна залишилась на Кавказі.

У 1893 році Ямпольська переїхала до Києва, за посередництва Грушевського брала участь у діяльності Старої громади, допомагала доглядати за хворим Олександром Кониським (українським поетом, прозаїком, педагогом, громадським діячем).

У 1909 році вона деякий час була навіть офіційним редактором-видавцем газети «Село», яку видавав Грушевський. Листування Михайла та Ганни тривало багато років.

«ЧАРІВНИЙ ОБРАЗ» ОЛЕНИ МАРКОВСЬКОЇ

Восени того ж 1885 року до Тифліса на гастролі завітала оперна трупа. Завзятим відвідувачем оперних вистав разом із іншими гімназиста-

ми став і Михайло Грушевський. Не в останню чергу це сталося через Олену Павлівну Марковську. Вона виконувала партію Мікаели в опері «Кармен» і, як згадував потім Грушевський, була «гарною і поставною дівчиною, темною шатенкою, з карими очима, українського типу».

Невдовзі Михайло познайомився з артисткою під час щорічного благодійного концерту, що влаштовували у гімназії.

Разом із організатором концерту Жоржем Еристовим Грушевський запрошував на концерт оперних артистів, серед яких була і Марковська. Він став «пажем при високій дамі від мистецтва»: привіз співачку на концерт, відвіз її додому, вручив букет. Кілька разів бував у неї вдома, заводив розмови про український театр і музику, український літературний рух. У відповідь Марковська надсилала Грушевському лібрето опер, зокрема тих, що ставились трупою, – «Ріго-

летто» Джузеппе Верді, «Гугеноти» Джакомо Мейєрбера. Закоханий Михайло подарував артистці на пам'ять кілька книжок, зокрема повісті Юрія Федьковича та петербурзьке видання «Кобзаря» у гарній оправі. Почуття, які охопили 19-річного хлопця, закарбувались у його любовній ліриці.

...Оперний сезон скінчився, трупа поїхала. Про свої почуття Михайло Олені Павлівні так і не сказав. Хоча до кінця життя пам'ятав запахи яблук, що солодко пахли у сінях будинку, в якому жила Марковська...

«СИМПАТІЇ» ДО МАРІЇ ВОВК-КАРАЧЕВСЬКОЇ ТА ІРИНИ-СОФІЇ (ОРИСИ) ШУХЕВИЧ

З початку 1890-х років професорський стипендіат Університету святого Володимира Михайло Грушевський став зачатати до дому старогромадівця Василя Вовка-Карачевського. Атмосфера, що

“ Я не люблю гратись в красні слова і зоставляю моєму поступуванню й ділам свідчити за мене...

панувала у родині, була йому близькою за духом. Разом із його дітьми – Василем та Марією – Грушевський відвідував театр, багато спілкувався. Довго думав, чи одружитися з Марією. Ідею мати Грушевського за зятя підтримували й батьки Марії. Не склалося.

Переїхавши у 1894 році до Львова та очоливши кафедру всесвітньої історії з окремим оглядом історії Східної Європи у Львівському університеті, професор Грушевський заприятелював із відомими галицькими родинами. Однією з найбільш близьких йому стала родина етнографа Володимира Шухевича. Юна Ірина-Софія Шухевич (в родині її звали Орисею) була

красунею. Вона мала чудовий голос, прекрасно співала.

Грушевський просто не міг не захопитися нею. Він присвятив їй кілька романтичних віршів.

«ТОВАРИШ ЩИРИЙ, РОЗУМНИЙ І ДОБРИЙ»... МАРІЯ ВОЯКОВСЬКА

Зрештою, обраницею Михайла Грушевського стала Марія Сильвестрівна Вояковська. Вони познайомились у Львові – професор та вчителька. Марія була донькою греко-католицького священника зі Скали над Збручем (зараз – Скала-Подільська). Після закінчення Львівської учительської семінарії працювала в місті.

У березні 1896 року Грушевський листовно освідчився «панні Марині»: «Думаю, що для Вас не тайна моя симпатія до Вашої особи. Я мушу знати, чи можу будувати на їй які більші надії. Я виславляв Вам свої погляди на сю справу: симпатія потребує обопільності, а до того обопільного довір'я і поважання... Я не люблю гратись в красні слова і зоставляю моєму поступуванню й ділам свідчити за мене... Шукаю товариша щирого, розумного і доброго, співробітника в праці громадській, аби жити з ним душою в душу...».

Марія відповіла взаємністю. У травні того ж року вони побрались у Скалі. У червні 1900 року народилась їхня єдина донька Катерина. Вона, видатна українська культурологиня та етнологиня, загинула в сталінських таборах. Згідно з архівними документами КДБ, її земне життя закінчилося 30 березня 1943 року в Темлазі (Мордовія), тобто у неповні 43 роки.

Подружжя Михайла й Марії Грушевських не помилились один в одному. Маринця, як ласкаво називав Грушевський дружину, була з ним до кінця, в радості та в горі.

Джерело: ukrainky.com.ua.

● **ОСВІДЧЕННЯ**

«Я все люблю в тобі...»

*Я все люблю в тобі – твій усміх непорочний
І соромливий рух тих полохливих вії,
І голос ласковий, де чую гомін любий
Ще нерозвіяних ясних дівочих мрій.*

*Я все люблю в тобі: твій погляд, повний мрії,
І те, що в серці ти тайш від чужих очей,
Всю чарівну красу твоєї чистої душі,
Що світить, мов зоря в безхмарну ніч із ночей.*

Цей вірш Михайло Грушевський написав у Львові наприкінці 1894-го – на початку 1895 року і, за даними дослідників, він присвячений юній Ірині-Софії (Орисі) Шухевич.

● **ЦІКАВІ ФАКТИ З ЖИТТЯ МИХАЙЛА ГРУШЕВСЬКОГО**

● **Досі невідомо, де саме народився Михайло Грушевський.** Знаємо лише, що у містечку Холм у Польщі. От тільки точна адреса не збереглася. А щодо особняка, на якому красується бронзова табличка з надписами польською та українською: «У цьому домі 17. IX. 1866 року народився найвизначніший український історик і перший Президент Української Республіки Михайло Грушевський», – то його обрали наздогад.

● **Михайло пішов до школи доволі пізно.** Попри те, що

батьки (педагоги) добре підготували дитину вдома, батько боявся, аби син не мав проблем з наукою. Особливо зважаючи на чужу, російську, школу. Саме тому від початку віддавав його до нижчої класи, яку Михайло переріс як роками, так і знаннями.

● **Михайло Грушевський, як історик, є рекордсменом серед своїх колег.** Йдеться про кількість написаних ним наукових праць. Навіть сьогодні неможливо підрахувати їхню точну кількість, проте, як стверджують історики, лічба йде на кілька тисяч! До слова, аби встигати виконувати такий великий об-

сяг роботи Грушевський спав лише чотири години на добу.

● **Михайло все життя був українським націоналістом.** Саме тому його заочно 7 (20) березня обрали головою Центральної Ради. Сам Грушевський про своє нове призначення дізнався постфактум і навіть був змушений вернутися в Україну, аби виконувати нові обов'язки.

● **Попри свій авторитет та високі посади, Михайло був напруд ввічливим.** Особливо це простежувалося у його викладацькій діяльності – до всіх студентів він звертався винятково «пане-товаришу» та на «ви».

Любити одну, бажати іншу: пастка розділеного серця

● ПІКАНТНА СИТУАЦІЯ

Марко завжди думав, що кохання має бути чистим, як недільна сорочка його мами: випрасуваним, світлим, без жодної плями. Такою він і побачив Олену – у бібліотеці, між полицями з книжками, де пахло папером, кавою і тишею

Василина ПИСАНКА

Вона говорила повільно, дивилася уважно, сміялася так, ніби не хотіла потривожити світ. Маркові здавалося: з такою жінкою треба будувати дім, сидіти яблуно, зустрічати старість і не підвищувати голосу навіть у сварці.

Він приносив їй ромашки, проводжав додому, слухав її розповіді про школу, де вона працювала вчителькою молодших класів. Олена клала долоню йому на рукав – і Мар-

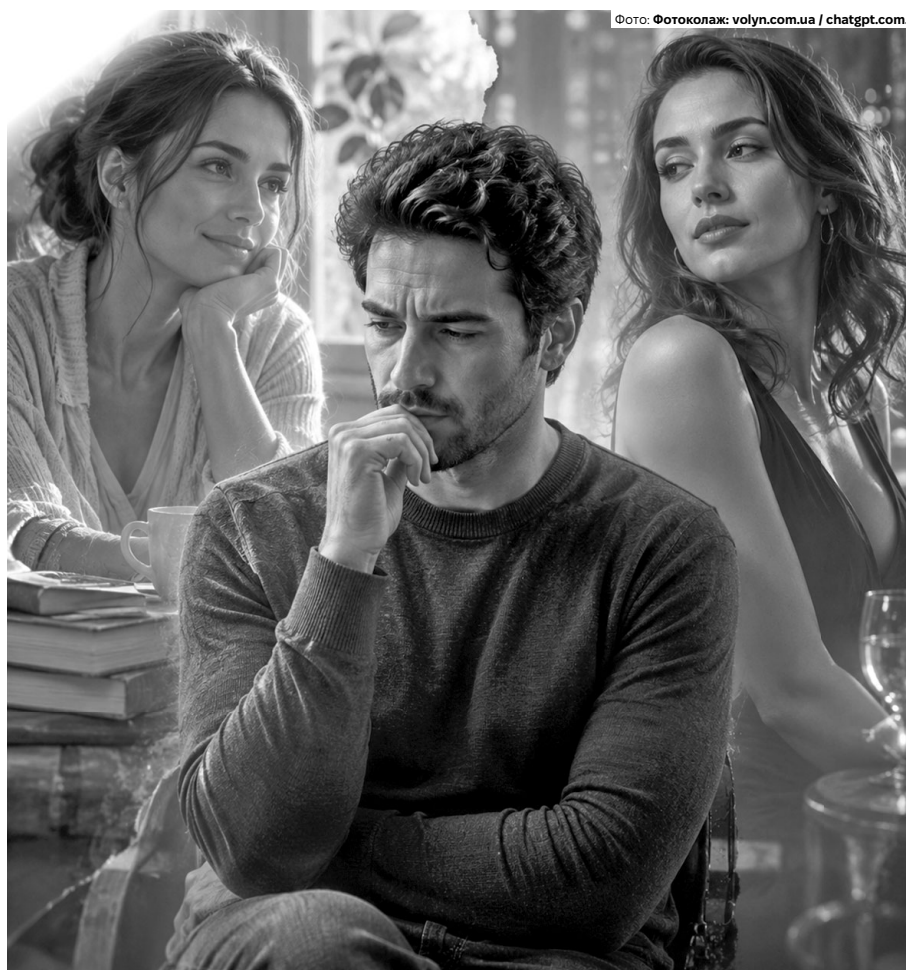

ФОТО: Фотоколаж: volyn.com.ua / chatgpt.com.

Між теплом довіри і магнітом бажання чоловік часто губить головне: перед ним не два образи, а живі люди, яких не можна вкладати у зручні ролі.

ко відчував не вогонь, а спокій. Наче хтось нарешті накрив його душу теплою ковдрою. А потім у їхній офіс прийшла Ірина.

Чому люди зраджують і що робити після того, як це сталося?

● ШПАРГАЛКА ДЛЯ ДВОХ

Що насправді стоїть за «стрибанням у гречку»

Світлана ТВОРЧЕСЬКА,
психологиня та
психотерапевтка, elle.ua

Зрада – це початок чи кінець стосунків? Віра в нове чи втрата довіри? Наша довіра до партнера раптово зникає, а наші очікування і мрії перетворюються на попіл.

Зрада – болюче і часто незрозуміле рішення. Експерти Інституту когнітивного моделювання пропонують розібратися, що справді стоїть за ним.

**ЧОМУ ЛЮДИ
ЗРАДЖУЮТЬ?**

**Розщеплення – дві
реальності**
Іноді ми розділяємо

своє життя і партнерів на «хороших» і «поганих». Ідеалізуємо одного – бачимо в ньому стабільність і безпеку. Водночас шукаємо іншого – для яскравих емоцій. Таким чином, романи на стороні стають способом зберегти відчуття «цілого життя», уникнувши конфліктів у відносинах.

Комплекс «Мадонни-Блудниці»

Ми можемо кохати одного і бажати зовсім іншого. Створюємо два образи: одному довіряємо серце, іншому – тіло. І часто навіть не усвідомлюємо цього: коли закохуємось – не прагнемо володіння, а коли волиємо – не бажаємо близькості.

Доповнення власного «Я»

Ми шукаємо партнера, який уособлює ті наші риси, яких нам не

ФОТО: refector.org

Недарма ж в народі кажуть: «Ми любимо тих, хто нас не любить, ми губимо тих, хто любить нас...»

вистачає. Якщо партнер вірно виконує роль – все добре. Але якщо змінює свою роль або виявляє слабкість – можемо звернутись до когось, хто заповнить цей дефіцит.

Табу й спокуса забороненого

Зрада – це порушення правил, заборона. І іноді вона саме через це стає привабливою. Наразі емоційний трикутник – спосіб уникнути відкритого конфлікту і зберігати відносини без змін.

“

Найнебезпечніша пастка стосунків – не бажання саме по собі, а звичка ділити людей на «святих» і «грішних» замість того, щоб навчитися любити цілісно.

рив про дітей, книжки, майбутню кухню із зеленими фіранками. З Іриною – про ризик, подорожі, нічні міста і життя, в якому не треба весь час бути правильним.

Одного вечора Олена запитала:

– Ти зі мною щасливий?

Марко хотів одразу сказати: «Так». Але слово застрягло.

– Я тебе дуже люблю, – відповів він.

Олена сумно всмінулася:

– Це не те саме.

Він образився. А по-

тім уперше за довгий час замовк не перед нею – перед собою.

Тієї ночі Марко зрозумів страшну річ: він поділив жінок на дві половини. Одну поставив на п'єдестал – так високо, що боявся навіть обійняти по-справжньому. Іншу уявив собі бодою – але не бачив у ній людини, якій теж може боліти.

Вранці він прийшов до Олени без квітів.

Уперше – без ролі і без готових правильних фраз.

– Пробач, – сказав він. – Я зробив із тебе святу. А ти – жива. І я сам живий, хоч удавав, що ні. Олена довго мовчала.

– Я не хочу бути ні святою, ні твоїм сумлінням, – сказала вона. – Я хочу бути жінкою, яку бачать усю.

Марко кивнув. І вперше зрозумів: справжня близькість починається не там, де людина вибирає між серцем і тілом. А там, де перестає розривати любов навіпіл.

Уникання справжньої близькості

Люди з унікаючим типом прив'язаності можуть шукати сексу з кимось іншим, бо емоційна близькість їх лякає, нагадує дитячу травму. Така зрада – спосіб бути близько, але без серйозних емоційних інвестицій.

**ЯК ЖИТИ ПІСЛЯ
ЗРАДИ?**

1. Усвідомити мотив – про що сигналізує зрада?

Чи ви бажаєте нового відчуття? Чи біжите від близькості? Або шукаєте підтвердження власної привабливості?

2. Відвертість – ключ до порозуміння

Навіть болісний момент можна зробити можливістю: запитати себе та у партнера, що дійсно не працює у відносинах?

3. Не осуд, а розуміння

Зрада – не завжди свідоме зло. Це спроба задовольнити глибинні

потреби. Важливо розпізнати – а чи можливо це іншим шляхом?

4. Звернення до терапії

Сімейна або парна терапія допоможе зрозуміти, які травми або розщеплення сприяли такому вибору. І дати стосункам новий шанс.

**ПАМ'ЯТАЙТЕ ТАКІ
ВАЖЛИВІ РЕЧІ
ПРО ЗРАДУ ТА ЇЇ
НАСЛІДКИ:**

1. Зрада – це не просто «сексуальна помилка» чи зрада довіри. Це складний психологічний механізм.

2. Часто це про невідомі частини себе, про потребу в чомусь, чого не вистачає у відносинах.

3. Зрада – виклик, який відкриває можливість говорити про справжнє «що не так».

4. І навіть після зради можна знайти шлях до нової близькості – але лише через усвідомлення, розмову і, можливо, допомогу фахівця.

volyn.com.ua
«Так ніхто не кохав»

«Фізична зрада – це лише наслідок душевної зради. Адже люди, які подарували одне одному любов, не мають права брехати»
(Джон ФАУЛЗ (1926–2005), англійський романіст, письменник, есеїст).

Окраєць гріховного щастя

● НЕВИГАДАНА ІСТОРІЯ

Закінчення.
Початок – на с. 16

Ольга ЧОРНА

...Степан повертався з обласного центру. Автівка, наче й справна, а капризувала, наче норовлива дівка. Зупинялась посеред дороги, пчихала і кашляла. Вечоріло. Збиралося на дощ. А додому ще далеко. Вїхав у сусіднє містечко. Полило, наче з відра. Тут жив його товариш. Вирішив у нього перечекати грозу. Та й не бачились давно. На одній із вуличок автівка стала, наче вкопана. До помешкання друга – майже кілометр. Парасолі не було. Вийшов під холодний дощ. Відразу ж промок. Хотів зателефонувати додому, аби не хвилювалися. Мобілка розрядилася.

Несміливо ступив на чуже обійстя. Постукав у двері. Відчинила молода жінка з дивакуватим поглядом. Порухом руки запросила увійти. Він почав розповідати про свої пригоди. А вона мовчки простягнула йому горня гарячого трав'яного чаю. Ковток, другий, третій... Відчув легке запаморочення. «Простудився, мабуть», – подумав.

Дощ тарабанив у вікна. Блискавиці розмальовували світ у химерні кольори. Степан допивав друге горня запашно-

Зараз цей вродливень належить їй і Марина не збирається відпускати Степана...

го чаю. Йому не хотілося нікуди йти. Наче якась невидима сила утримувала в чужій хаті. Господиня рихтувала вечерю, на її устах блукала хижка усмішка. Нарешті Марина дочекалася «такого»...

Приїхав додому наступного дня.

– Ти не захворів часом?

– Запитала дружина. – Трохи кепсько виглядаєш.

Опустив очі. Щось хотів сказати, але передумав...

У неділю швидко зібрався й поспішив до автівки.

– Тату, куди ти так рано? Не забув, що сьогодні маємо привітати з днем народження мою хресну?

– Справи, Світланко. До вечора впораюся.

– Обіцяєш?

Настя з донькою пішли в гості без Степана. Він подався в сусіднє містечко до Марини. Його тягнуло до тієї негарної, дивакуватій жінки...

...Він не сказав традиційного: «Я покохав іншу». Мовив:

– Я повинен бути з нею.

– З ким, Степане? – сполохано запитала Настя.

– Ти її не знаєш. Вона з сусіднього міста.

– У вас буде дитина і ти?..

– Ні. Це важко пояснити... Я не можу... не можу без неї...

...Катерина, Степанова мати, дізнавшись про його нове «кохання», місця собі не знаходила.

– Відкрій очі, сину. Хіба не бачиш – пороблено тобі. Не сором нашу родину. Чому Світланка має рости напівситотою при живому батькові? А Настя хіба заслужила все це? Ви ж така гарна пара. Пам'ятаєш, на весіллі всі казали, що вас небеса повинчали. А та відьма... Наче з пекла з'явилася. Все зруйнувала. Знав би ти, сину, як болить моя душа...

Не допомагали ні сльози, ні вмовляння. Врешті Катерина поїхала до розлучниці.

“ – Відкрій очі, сину. Хіба не бачиш – пороблено тобі...”

Просила залишити їхню родину в спокої, зривалася на крик, проклинала... Марина насмішувато-злісно дивилася на Степанову матір. І мовчала.

З тяжким серцем залишила Катерина Маринине подвір'я.

Було відчуття, наче втратила свого єдиного сина. І невістку також. Бо Настя може когось зустріти й вийти заміж. Вона, Катерина, не осуджуватиме. Любитиме обох – Світланку і Настю.

Одні люди радили Катерині шукати відворотне зілля. Інші – молитися. Вона ж сподівалася, що полуда незабаром спаде зі Степанових очей. А він написав заяву на розлучення. Його більше не вабила Настина врода.

– Тату, ти будеш приїжджати до нас? – запитувала донька.

– Ні! – відповів майже пошепки.

– Я також не приїду до тебе, – мовила донька.

...Більше року живе Степан з Мариною. Не бачиться ні з матір'ю, ні зі Світланкою. Чоловіки кидають спокусливі погляди на Настю. Тільки їй байдуже. Кохає колишнього чоловіка. Якби повернувся, мабуть, простила б.

Марина ж не збирається відпускати Степана. Й шкодує, що не запитала бабу Якиліну, чи довго триватиме її заміжжя. А зараз цей вродливень належить їй. І Марину не цікавлять криві людські погляди та пересуди. Бо, хоча в містечку кажуть: «Любов зла...», перекладаючи вислів трохи на інший лад, жінки й дівчата навідується до її оселі. Й начебто не вірять в Маринині чари. Думають, може, байки то все.

Але ж Степан... Хіба міг він просто так залишити красуню дружину заради відьми, та ще й такої негарної? І приходять до Марини у пошуках долі, а дехто – окраєця гріховного щастя.

«Скажіть, у чому секрет щасливого шлюбу?»

● МУДРІ ІСТИНИ

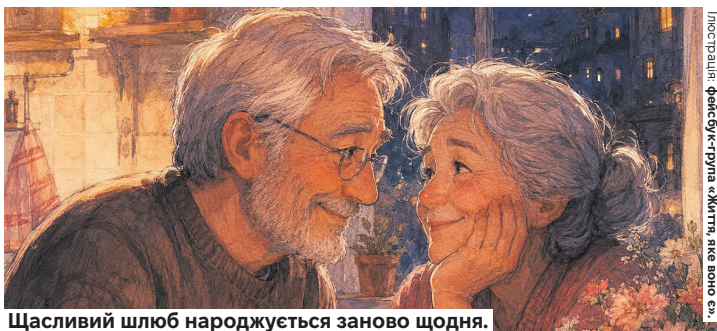
«Як прожити разом багато років і не втратити любові?» – запитав молодий чоловік у літнього дідуся

Марія МРІЯ, zytia.org

– Бачиш, сину, дуже багато чоловіків із роками починають говорити одну й ту саму фразу: «Вона вже не та, що була колись», – відповів, усміхнувшись, старий. – А жінки часто відповідають: «Ти зовсім перестав бути таким, у кого я закохалася».

І знаєш що? Колись я сам так думав.

Коли мені було трохи за тридцять, почало здаватися, що дружина стала надто виголовою. Вона частіше мов-

Щасливий шлюб народжується заново щодня.

чала, рідше усміхалася, легко ображалася через дрібниці. Я ніяк не міг зрозуміти, що сталося.

Одного вечора я не пішов із друзями на футбол, не ввімкнув телевізор і не взяв до рук телефон. Просто залишився вдома.

Сів на кухні за чашкою чаю й почав чесно розмовляти із самим собою.

Я пригадав, якими ми були на початку.

Тоді все було інакше. Я постійно говорив їй, яка вона красива. Без причини прино-

сив їй улюблені квіти. Запрошував на прогулянки, навіть якщо був втомлений після роботи. Намагався знайти привід, щоб вона усміхнулася. Я уважно слухав усе, що вона розповідала.

І вона світилася від щастя, бо відчувала, що є для мене найважливішою людиною.

А потім непомітно прийшла буденність.

Я й далі любив її. Мені й далі подобалася її усмішка. Але перестав про це говорити. Думав, що вона й так усе знає.

Квіти стали рідкістю. Побачення – зникли.

Розмови дедалі частіше зводилися до рахунків, покупок, роботи й домашніх справ.

Сам того не помітивши, я зробив жінку, яку колись боявся втратити, звичайною частиною свого повсякденного життя.

І тоді змінилася вона.

Стала мовчазнішою. Часом холоднішою. Дратівливішою. А я лише дивувався, чому вона вже не дивиться на мене так, як колись.

Саме того вечора я зрозумів одну просту, але дуже важливу річ.

Вона не змінилася сама по собі. Це я перестав ставитися до неї так, як у перші дні нашого кохання.

І я вирішив усе змінити. Знову почав робити їй щирі компліменти.

Частіше говорив «дякую». Обіймав без причини. Приділяв їй час, навіть коли був дуже зайнятий.

Іноді відкладав власні справи лише для того, щоб

ми могли разом випити кави, пройтися вечірнім містом чи просто поговорити.

І сталося диво.

Не за день. Не за тиждень. Але поступово я знову побачив ту жінку, в яку колись закохався.

Молодий чоловік замислився, а потім тихо запитав:

– І вона залишилася з вами?

Старий лагідно усміхнувся.

– Так. І досі поруч. Сьогодні в мене більше сивини, ніж волосся. Обличчя вкрилося зморшками, сили вже не ті. Але вона й досі дивиться на мене з теплом.

Не тому, що ми ніколи не сварилися. А тому, що я так і не перестав нагадувати їй, що вона для мене – найдорожча людина.

Щасливий шлюб тримається не лише на словах, сказаних біля вівтаря чи в РАЦСі. Він народжується заново щодня – у маленьких знаках уваги, щирих словах, турботі й бажанні знову й знову закохуватися в ту саму людину.

Чи є гріхом, коли воїн позбавив себе життя, аби не потрапити в руки ворогу?

Закінчення.
Початок – на с. 1

● СВЯТЕ І ГРІШНЕ

Життя – дар Божий. Православна Церква вчить, що людське життя є Божим даром. Ми не самі собі його дали, а тому не маємо права самовільно його забирати – ні в іншого, ні в себе. Заповідь «Не вбивай» стосується також й самовбивства. Самогубство в церковній традиції вважається тяжким гріхом саме тому, що людина сама ставить крапку там, де Господь її ще не поставив

Протоієрей Ігор Андрес ВЕРЕТКА
КАЗМІРЧУК, настоятель храму
Волинської ікони Божої Матері
села Богушівка Луцького району
Іоанно-Богословського
деканату та храму
Святого Апостола Андрія
Першозванного села
Верхівка Луцького
району Успенського
деканату

Війна – це не звичайні умови людського життя. Людина, яка ніколи не була на війні, не має морального права легковажно судити того, хто опинився на межі між життям, катуванням і смертю. Ми не знаємо, що переживає поранений борець, який лежить у полі, втрачає кров, не має змоги вибратися, розуміє, що ворог уже поруч, і знає, що полон може означати нелюдські тортури або смерть.

Можуть бути різні мотиви такого вчинку. Хтось боїться катувань і знущань. Хтось боїться не витримати тиску і видати побратимів. Хтось розуміє, що його використають для приниження, шантажу чи пропаганди. І з людського погляду ми можемо зрозуміти цей жах, можемо співчувати, можемо горювати над долею такої людини.

Але співчуття не означає виправдання. Християнин покликає, наскільки це можливо, довірити себе Богові навіть у безвиході, а не самому вирішувати момент власної смерті. Саме тому Церква не благословляє самознищення як спосіб виходу зі страждання, навіть якщо це страждання страшне й, з людського погляду, майже нестерпне.

Чи такий воїн може бути спасеним? Ось тут потрібна найбільша обережність. Церква може сказати, що самогубство

Між війною і вічністю: Церква не виправдовує самознищення, але й не відбирає у рідних надії на Боже милосердя.

є тяжким гріхом. Але Церква не має права проголошувати остаточний вирок конкретній душі. Остаточний суд належить тільки Богові.

Ми не знаємо, в якому стані була людина в останні хвилини свого життя. Не знаємо, чи була вона при повній свідомості. Не знаємо, чи не діяла вона в стані афекту, контузії, сильного болю, психічного зриву або шоку. Не знаємо, чи не було в її останній миті крику до Бога, покаєння, внутрішньої сльози, відчайдушної молитви, яку не почув ніхто, окрім Господа.

Людина є зовнішнім спостерігачем. Бог бачить глибину серця, межу людської витривалості, міру свободи, ступінь помутніння свідомості, увесь життєвий шлях людини та її останній погляд.

Тому на запитання: «Чи може такий Захисник бути в раю?» – православна відповідь має бути чесною і смиренною: **ми не маємо права ні гарантувати спасіння, ні відмовляти людині в надії на милість Божу.**

Ми не можемо сказати: «Так, безумовно, він у раю», – бо Церква не називає самогубство нормою чи подвигом. Але так само ми не можемо сказати: «Ні, він точно загинув для вічності», – бо це вже було б не пастирське слово, а замах на Божий суд.

Правильніше сказати так: **якщо людина свідомо вчинила самогубство – це тяжкий гріх; але якщо йдеться про воїна, який зробив це в екстремальних обставинах війни, під тиском болю, страху, шоку, полону чи загрози іншим, – остаточний суд про нього ми залишаємо милосердю Божому.**

Самогубство і самопожертва – не одне й те саме. У цій темі дуже важливо не змішувати два різні вчинки: самогубство і самопожертву.

Самопожертва – це коли людина не вбиває себе, а свідомо ризикує життям заради інших,

приймаючи можливу смерть як наслідок подвигу любові. Наприклад, воїн накриває собою гранату, щоб урятувати побратимів; медик іде під обстріл, щоб витягнути пораненого; борець залишається прикривати відхід своїх, розуміючи, що, можливо, не виживе.

У такому випадку людина не ставить собі за мету власну смерть. Її мета – врятувати інших, а смерть стає можливою ціною цього вчинку. Саме про таку любов говорить Христос: **«Ніхто більшої любові не має над ту, як хто душу свою покладе за друзів своїх»** (Ін. 15:13).

Але коли людина саме себе вбиває – пострілом, гранатою чи іншим способом – це вже інший моральний акт. Навіть якщо мотивом було не боягузтво, а страх не витримати катувань чи не видати своїх. Тому **загинув, рятуючи інших, і вбити себе, щоб уникнути полону, – це не одне й те саме.**

Чи можна молитися за самогубців? Це питання особливо болісне для родин. І тут дуже важливо сказати правду так, щоб не ранили людину ще більше.

У церковній традиції, якщо достеменно відомо, що людина свідомо і добровільно покінчила з собою, будучи при ясному розумі, **над нею зазвичай не звершується звичайне церковне відспівування і за неї не подають звичайних поминальних записок, як за інших померлих.** Це не є «покарання» з боку Церкви. Це свідчення того, наскільки серйозним є сам гріх добровільного самознищення.

Але з цього не випливає, що за таку людину взагалі не можна молитися. Навпаки – **рідні можуть і повинні молитися за неї вдома, келійно, зі смирінням і сльозами, прохаючи Бога про милість.** Мати може молитися за сина. Дружина – за чоловіка. Брат – за брата. Друг – за друга.

Коли потрібно звертатися

до священника? У цій темі не все вирішується однією загальною фразою. Якщо є підстави вважати, що людина вчинила самогубство **не при ясній свідомості**, а в стані тяжкого психічного розладу, контузії, шоку, афекту, неосудності чи іншого тяжкого порушення свідомості, рідним обов'язково слід звернутися до священника і докладно викласти всі відомі обставини.

Церква завжди вважає не лише на зовнішній факт смерті, а й на **ступінь свободи людини в момент вчинку.** І в деяких випадках після з'ясування обставин та з благословення єпископа питання церковного поховання може розглядатися інакше.

Особливо це важливо у випадку воїнів. Війна – це не нормальний стан людського життя. Важке поранення, втрата крові, контузія, багатоденне виснаження, жах пережитого бою, смерть побратимів на очах – усе це може радикально вплинути на свідомість людини. Тому кожен такий випадок вимагає не крику осуду, а пастирської розсудливості.

Найгірше – впасти в одну з двох крайностей. У цій темі є дві небезпечні крайності.

Перша – романтизувати самогубство, називати будь-який самопідрив чи постріл у себе героїчним і правильним вчинком. Це дуже небезпечно, особливо під час війни, коли безліч людей і так виснажені, травмовані, зранені морально і психічно. Церква не може благословити самознищення як «нормальний» вихід.

Друга крайність – безжально засудити кожного, хто так загинув, і видати йому остаточний вирок. Сказати матері загиблого: «Ваш син – самогубець, тому все ясно», – це не християнство. Це жорстокість, відсутність любові і забуття того, що суд належить Богові, а не нам.

Що сказати родині загиблого воїна? Мабуть, найважливіше тут – не суха формула, а тон серця. Коли до священника приходять батьки, дружина, діти чи

побратими загиблого Захисника, вони приходять не за юридичною довідкою. Вони приходять із болем, який не вміщається в слова.

Тому, напевно, найчесніше буде сказати так: **ми не можемо назвати самогубство добром і не можемо сказати, що Церква благословляє такий вчинок.** Але ми також не маємо права віднімати у вас надію на милість Божу. Бог знає те, чого не знаємо ми: біль, страх, стан душі, межу витривалості, останню хвилину вашого рідного. Тому не впадайте у відчай. Моліться. Плачте перед Богом. Творіть милостиню за упокій його душі. І довіряйте Господньому суду більше ніж людським словам.

Передусім Церква твердо навчає, що **свідоме позбавлення себе життя – навіть на війні, навіть у надзвичайно страшних обставинах – залишається самогубством і тяжким гріхом.** Людське життя є даром Божим, а не власністю людини, тому ніхто не має влади самовільно обривати його. З цієї причини Церква не може назвати самогубство добрим вчинком, не може представити його як духовно правильний вихід із безвиході і не може благословити його як морально допустимий спосіб уникнути страждання, полону чи приниження.

Водночас необхідно чітко сказати й інше: **самогубство не можна назвати подвигом, героїчною нормою чи благословенним способом уникнути полону.** Так, ми можемо розуміти, який жах стоїть за рішенням пораненого воїна, який боїться тортур, боїться не витримати катувань, видати побратимів або стати знаряддям ворожої наруги. Ми можемо співчувати, можемо плакати разом із його рідними, можемо схилити голову перед його фронтонним шляхом і його жертвоністю в інших обставинах. Але навіть за всього цього Церква не має права проголосити самознищення християнським ідеалом або поставити його в один ряд із самопожертвою заради ближніх. **Самопожертва і самогубство – це не тотожні речі**, і церковне слово повинно це зберігати.

Війна ставить людину на межу. І саме тому Церква покликає бути одночасно вірною Божій правді і милосердною до людської немочі. Вона не має права назвати чорне білим, але так само не має права відмовитися від співчуття. Бо там, де людське слово зупиняється, залишається надія на Суддю, який є не лише справедливим, а й безмежно милосердним.

І, можливо, найправильніша християнська позиція тут така: **не виправдовувати самогубства, не можна романтизувати подвиг воїна, не можна осуджувати загиблого, а зі страхом Божим і любов'ю віддати його в руки Того, Хто один знає всю правду про останню хвилину людського життя.**

«Справжній герой – це завжди герой з примусу, він мріє бути чесним боягузом, як усі інші» (Еріх Марія Ремарк (1898–1970), один із найвідоміших німецьких письменників XX століття).

volyn.com.ua

«Так ніхто не кохав»

Материнство вимірюється не кров'ю, а любов'ю, щоденною турботою і тим чеканням, у якому серце молиться за дитину ще до завершення телефонної розмови.

Три Василі її серця

● НЕВИГАДАНА ІСТОРІЯ

У житті Надії було троє найдорожчих чоловіків – чоловік, рідний син і прийомний, якого вона не народила, але виховала як рідного. І всіх трьох доля назвала одним іменем – Василь

Зореслав СТОЖАР

У Надії в житті було три Василі. Перший – чоловік Василь. Її опора, її сміх у хаті, її «не бійся, Надю, прорвемося». Він умів робити все: лагодити дах, гострити косу, колісати малого сина і мовчки приносити дружині чай, коли бачив, що вона втопилася. Надія часто казала, що за таким чоловіком не страшно ні в заметіль, ні в спеку, ні в людський поговор.

Другий Василь – їхній рідний син. Народився весняної ночі, коли за вікном цвіли яблуні. Чоловік тоді стояв під пологом і питав у медсестри: – То хто? – Син. – Як назовемо? – спитав він Надію. Вона, ще бліда, але

щаслива, прошепотіла: – Василем. Хай буде в нас два Василі.

– То я тепер старший Василь, – сміявся чоловік. – А він – молодший.

А третій Василь з'явився в їхній хаті не з пелюшок, а з чужої біди.

Йому було шість років, коли Надія вперше побачила його біля сільської крамниці. Худенький, насторожений, у курточці не по сезону, з очима дорослої дитини. Його мати померла, батько десь пропав, родичі сварилися не за хлопчика, а за стару хату й кілька соток землі.

– І що з ним буде? – питали люди.

Надія того вечора довго мовчала за вечерею. А тоді подивилася на чоловіка.

– Василю...

Він зрозумів без пояснень.

– Заберемо? Якщо ти не проти...

Чоловік тільки зітхнув:

– Проти сироти може бути хіба той, хто Бога не боїться.

Так у хаті з'явився третій Василь. Спершу він не називав Надію мамою. Казав «тютю Надю», ходив навшипинки і ховав під подушку окраєць хліба – про всяк випадок. Надія не питала, на-

віщо. Просто щоранку клала на стіл свіжу скибку з маслом і цукром.

– Іж, дитино. У цій хаті хліб не треба ховати.

Василько довго звикав, що його не виженуть за розбиту чашку, не насварять за мокрі чоботи, не забудуть забрати зі школи. А коли вперше захворів, Надія сиділа біля нього всю ніч, міняла рушники на чолі, поїла теплим чаєм і шепотіла:

– Спи, синочку. Я тут.

Він розплющив очі й тихо-тихо сказав:

– Мамо...

Надія тоді вийшла в сина й заплакала так, щоб ніхто не бачив. Чоловік обійняв її за плечі.

– Ну от, – сказав. – Маємо вже двох синів.

Рідний Василь спершу ревнував. Йому здавалося, що мама ділить любов, як пиріг: більше тому, менше йому. Але діти швидко за дорослості розуміють, що любов не ділиться – вона множить.

Згодом два Василі стали нерозливною. Один брав провину на себе, другий ділився тебтербродом. Один ліз на грушу, другий стояв унизу й кричав: «Мама йде!» Вони билися, миглилися, росли, витягувалися, міняли дитячі голоси на чоловічі.

...Чоловік Василь не дожив до старості. Серце стало серед двору, коли він рубав дрова. Надія тоді вперше відчула, що земля може хитатися під ногами навіть у тиху погоду.

На похороні біля неї стояли два сини – рідний і прийомний. Обидва тримали її під руки. Обидва мовчали. Обидва були Василями, і в обох у ту мить було батькове обличчя.

Коли почалася велика війна, Надія знову навчилася чекати.

Надія навчила його: у цій хаті не треба ховати ні хліб, ні любов.

Рідний Василь пішов у військкомат першим. Прийомний – за ним.

– Куди ж ви обоє? – питала мати, і в голосі її ламалося все, що вона тримала роками.

– Мама, – сказав рідний, – а як інакше?

– Мама, – додав прийомний, – я ж не чужий у цій хаті. І земля ця мені не чужа.

Вона готувала їм у дорогу вузлики, шукала теплі шарпетки, клала в кишені маленькі іконки. Руки робили все швидко й вправно, а душа кричала: «Не пускай!»

Та вголос Надія скакала тільки: – Синочку... Василь...

– Повертайтеся. Чувте? Обоє.

Вони обняли її разом. Двоє дорослих синів, які ще вчора були хлопчиками з подертими колінами.

Спершу дзвонили часто – обидва її Василі. То рідний набере: «Мамо, не хвилюйся, усе нормально», то другий жартома скаже: «Мамо Надю, тримайте тил, бо ми тут тримаємо передок». Потім дзвінки ставали рідшими. Надія навчилася не питати зайвого. Якщо котрийсь із синів казав: «Усе нормально», вона знала, що нормально там не буває. Якщо сміявся – значить, дуже втомився. Якщо мовчав у слухавку кілька секунд довше, ніж треба, вона починала молитися ще до того, як розмова закінчувалася.

Рідний Василь повернувся після поранення. Живий. І Надія дякувала Богові за кожен його крок, навіть важкий, навіть болючий. А прийомний Василь залишився на війні.

– Мамо, не хвилюйся, – казав він. – У мене все добре.

– Не бреші матері, – тихо відповідала Надія.

Він сміявся: – Та я ж тебе знаю. Ти по голосу все чуєш.

Останній раз він подзвонив увечері. Просив не плакати, берегти себе, передати братові привіт.

– Мама...

– Що, сину?

– Дякую, що колись забрали мене з-під тієї крамниці.

Надія сіла на стілець.

– Васильку, що ти таке кажеш?

– Просто кажу. Бо давно хотів.

– Ти мені не «дякую» кажи. Ти додому приїдь.

– Приїду, мам.

Не приїхав.

...Його привезли в село під прапором. Дорога до Надіїної хати того дня була встелена людьми. Стояли навколійські сусіди, однокласники, чужі й свої. Хтось плакав угорос, хтось мовчав так, що від того мовчання ставало ще важче.

Рідний Василь, спираючись на палицю, ішов поруч із матір'ю. Надія не кричала. Вона ніби скам'яніла. Тільки губи весь час ворухилися:

– Синочку... Василь...

У хаті, де колись сміялися три Василі, тепер було так тихо, що чути було, як потріскує свічка.

Надія дивилася на обличчя свого прийомного сина й бачила все одразу: хлопчика в чужій курточці, першокласника з букетом айстр, підлітка, який сиромився обіймати її при людях, чоловіка у формі, який казав: «Я ж не чужий у цій хаті».

На цвинтарі священник говорив про подвиг, про любов, про Царство Небесне. Люди витирали очі. Рідний Василь нахилився до матері:

– Мам, тримайся.

Вона вперше за весь день подивилася на нього.

– Я тримаюся, сину. Бо ти в мене є. І він є...

Тільки тепер уже там.

Коли все закінчилося, люди ще довго не розходилися. Ніби кожен хотів сказати Надії щось таке, що полегшило б її біль. Але таких слів не існувало.

Тоді до неї підійшла стара сусідка Ганна, яка знала Надію ще дівчиною – з товстою косою, дзвінким сміхом і таким серцем, що в ньому завжди знаходилося місце для чужого болю.

Обняла її сухими старечими руками й сказала тихо, але так, що почули всі довкола:

– Не та мати, що народила, а та, яка виховала...

Надія провела долонею по дерев'яному хресту.

– Я його не народила, – прошепотіла. – Але він мені серце народив.

Друге. Материнське.

А потім поклала біля могили окраєць хліба, загорнутий у білу хустинку.

Той самий, якого він колись ховав під подушку, бо боявся, що завтра може не бути їжі.

– У цій хаті хліб не треба було ховати, сину, – сказала Надія. – І любов теж.

Над селом тихо плив вечір. У Надіїному дворі чекала порожня лавка, старий сад і хата, де на стіні висіли три фотографії трьох Василів.

Чоловіка.

Рідного сина.

І сина, якого вона не народила, але виховала так, що він став її кров'ю без крові.

Кому належить серце Артема Пивоварова?

● ЗІРКА

28 червня заслужений артист України, музикант із впізнаваним голосом та автор численних хітів відзначив свій 35-й день народження

Олег НОРОВ, Ярослав МАРЧЕНКО

За роки творчої кар'єри Артем Пивоваров встиг стати не просто виконавцем, а справжнім феноменом української музичної сцени, створивши треки («Барабан», «Очі», «О, Панно», «Валторна», «Земле моя», «Думи», «Там у тополі»), які миттєво стають вірусними й тривалий час утримуються в чартах завдяки своєму фірмовому звучанню та експериментальному підходу.

Тага до творчості проклянулася в Артема ще в дитинстві. Як пише blik.ua, у 12 років він вступив до музичної школи за класом гітари, щоправда, згодом навчання закинув, але любов до музики залишилася назавжди.

Паралельно майбутня зірка здобувала зовсім не творчу освіту: спочатку навчалася у Вовчанському медичному коледжі, а згодом опановувала екологію в Харківському національному університеті міського господарства імені О. М. Бекетова.

Проте, який би фах він не обирав, музика завжди залишалася головною пристрастю його життя.

Перші серйозні кроки на професійній сцені Артем зробив у складі гурту Dance Party! Dancel, а згодом узяв псевдонім Art Rey.

І лише у 2014 році виконавець розпочав сольну кар'єру під власним ім'ям, відтоді поступово вибудовуючи впізнаваний стиль, який сьогодні є його візитівкою.

І в Артема, і в Даші – чудове почуття гумору.

Сьогодні кожен виступ Пивоварова – це справжнє шоу, яке фанати чекають із нетерпінням. Він вражає не лише вокальними даними, а й драйвовою атмосферою, сміливими сценічними трюками та емоційним контактом із залом.

Співак активно веде соціальну мережу й охоче спілкується з прихильниками, проте одна сфера його життя залишається надійно закритою від сторонніх очей – особисті стосунки.

Попри публічність, Артем Пивоваров ніколи офіційно не презентував аудиторії свою обраницю.

Утім, у мережі вже давно точаться розмови, що його серце належить менеджерці 38-літній Даші Чередниченко. Як зазначає сайт dufly.org.ua, перші спільні згадки про Артема та Дашу з'являються ще в 2014 році – на її сторінці в Instagram виникають фото, де вони усміхаються один одному з особливою теплотою. Тоді це виглядало як професійне знайомство, але все

змінювалося в 2017-му. Даша знялася в кліпі на пісню «Моя ніч», і той пристрасний поцілунок перед камерами став не просто сценічним моментом, а справжнім визнанням почуттів. Артем тоді прямо сказав, що Даша – його дівчина, і не приховує цього.

Рідний дім Артема Пивоварова у Вовчанську Харківської області окупанти стерли з лиця землі.

З того часу пара пройшла шлях від яскравих початків до зрілої, глибокої любові. Спільні подорожі, культурні події та тихі вечори після концертів стали частиною їхнього ритму. Даша супроводжує Артема на зйомках, допомагає з ідеями і навіть стає героїнею ліричних рядків, хоч і залишається поза кадром. Їхні стосунки витримали випробування славою, війною і по-

Яке справжнє прізвище Ольги Фреймут?

● ЗА КАДРОМ

Протягом багатьох років телеведуча була обличчям знакових проєктів

Лія ЛІС

Однак, як і багато зірок, пані Ольга користується псевдонімом, який по-

ходить від дівочого родового імені матері зірки. Справжнє прізвище Фреймут – Коник. Втім, його вона вважає недостатньо милозвучним. У сучасному світі відомо про 3137 носіїв цього родового імені в Україні. Переважна більшість його власників живе на Львівщині та Київщині. Прізвище

Коник також згадується у козацьких реєстрах за 1756 і 1649 роки. Відомо також, що воно належало старшині Гетьманщини у давнину.

І навіть після шлюбу з Володимиром Локотком телеведуча продовжує залишатися Ольгою Фреймут для глядачів, адже цей псевдонім уже став її брендом.

Фанати Артема Пивоварова впевнені, що пара вже давно одружена. Однак офіційного підтвердження ще не було.

стійною увагою преси – саме тому вони виглядають такими міцними на тлі багатьох зіркових романів, що спалахують і згасають за сезон.

У 2025 році на концерті в Палаці спорту фанати зафіксували особливий момент: під час виконання «Блакить твоїх очей» Артем ніжно дивився саме на Дашу в залі. Цей погляд, повний тепла і вдячності, розчулив мережу...

Даша Чередниченко не просто кохає – вона активно формує успіх Артема. Як меценатка вона веде переговори про концерти, координує турне і навіть впливає на творчий процес.

Артем неодноразово згадував, що саме її підтримка дозволяє йому зосередитися на музиці, а не на рутині. Під час війни Даша допомогала з благодійними проєктами для ЗСУ, організовуючи виступи для збору коштів і зберігаючи емоційну стабільність артиста. До речі, рідний дім Артема та Дашу з'являються ще в 2014 році – на її сторінці в Instagram виникають фото, де вони усміхаються один одному з особливою теплотою. Тоді це виглядало як професійне знайомство, але все

Іхній дует став ідеальним прикладом, коли особисте життя стає каталізатором професійного зростання. Даша супроводжує на всіх подіях, від фестивалів до зйомок

Ніяка не Фреймут: для телебачення Ольга обрала псевдонім.

Час зняти маску

● НАЧИСТОТУ

Іноді настає момент, коли жінці потрібно зупинитися й чесно подивитися на себе. Не в дзеркало. А глибше. У власну душу. Час зняти маску

Джулія РОБЕРС,
58 років, зірка Голлівуду

Світ надто довго переконував жінок, що вони мають бути ідеальними. Ми ховаємо обличчя під шарами косметики. Боїмося зморшок. Прагнемо відповідати чужим стандартам. Виправляємо в собі те, що ніколи не було зламаним.

І поки ми так намагаємося змінити зовнішність, часто забуваємо про найважливіше – про себе справжню.

Про душу. Про внутрішній спокій. Про любов до себе без умов.

Бо як чекати, що інші полюблять нас по-справжньому, якщо ми самі постійно воюємо зі своїм відображенням?

Змінена зовнішність не завжди означає впевненість. Іноді це просто ще одна маска.

Але жінка має право сказати:

– Досить. Досить ховатися. Досить соромитися віку. Досить порівнювати себе з чужими обличчями, фільтрами й картинками з інтернету.

Так, у мене є зморшки. І вони – мої.

У них – мій сміх, мої сльози, мої роки, мої дороги, моє життя.

Я не хочу носити обличчя, схоже на чиєсь інше.

Я хочу, щоб мене бачили такою, якою я є.

Живою. Справжньою. Цілою.

У світі, де всі женуться за фільтрами, молодістю й бездоганною картинкою, це звучить майже як бунт.

Але правда проста: ніхто не зможе відповідати всім нав'язаним стандартам краси. Бо ці стандарти постійно змінюються.

А душа – залишається.

Тому, зупиніться. Згадайте, ким ви є. Бережіть свою сутність!

Дозвольте своїй душі світити яскравіше, ніж будь-яка помада чи ідеальний макіяж.

Бо зовнішність – це лише оболонка.

А справжня краса починається там, де є гідність, доброта, сила і любов до себе.

● ЦИТАТНИК

«Краса – це те, як ви почуваєтеся всередині, і це відбивається у ваших очах. Це не фізична річ».

Софі ЛОРЕН, 91 рік, легендарна італійська акторка, модель, співачка, автобіографка.

Так Софі Лорен виглядає зараз.

Любов пішла у відпустку

Фотоколаж: volyn.com.ua / chatgpt.com.

● НА ПОВОРОТАХ ДОЛІ

Закінчення.
Початок – на с. 16

Василина ПИСАНКА

Марічка чула все. У магазині, біля колодязя, у церкві після служби. Люди говорили пошепки, але так, щоб вона точно почула. Вона спершу трималася. Потім плакала в подушку. Потім вишивала ночами, бо руки мусили щось робити, інакше серце могло наробити дурниць.

А Василь через два місяці одружився з Ганною з пошти.

На весіллі, кажуть, упився так, що переплутав дружину з дружкою. Марічка, коли почула, вперше після всього розсміялася. Сміх вийшов короткий, гіркий, але живий. Значить, не все в ній померло.

Минали роки. Марічка стала Марією Петрівною. Працювала в бухгалтерії, потім у райспоживспілці, потім у школі завгоспом. Уміла знайти лампочку, домовитися з електриком, посварити кочегара і так подивитися на поставальника, що той сам згадував про недовезені мішки цементу.

Заміж вона таки вийшла. За доброго чоловіка, Степана. Він не говорив красиво, зате ніколи не обіцяв того, чого не міг зробити. Приніс у хату не море й не червоні черевики, а драбину, мішок картоплі й звичку питати ввечері:

– Ти їла?

І виявилось, що іноді це важливіше за всі поезії світу.

Вони прожили разом двадцять сім років. Не казково, ні. Бувало всяке. Сварилися через гроші, через телевизор, через його рибалку і її сестру, яка «приходить на годинку, а сидить до темної ночі». Але Степан ніколи не сміявся з її сліз. І коли вона хворіла, грів їй чай, хоч цукор завжди сипав не туди: то забагато, то забував зовсім.

Після його смерті Марія Петрівна думала, що любов уже остаточно зачинила кабінет, здала ключі й пішла на пенсію. Але ні. Виявилось, любов – хитра бухгалтерка: може роками числитися у відпустці за свій рахунок, а тоді раптом прислати листа.

Той лист прийшов у вигляді Василя.

Він з'явився на базарі біля прилавка з яблуками. Посивілий, трохи зігнутий, але очі ті самі – небезпечні, як молоде вино.

– Марічко? – спитав він.

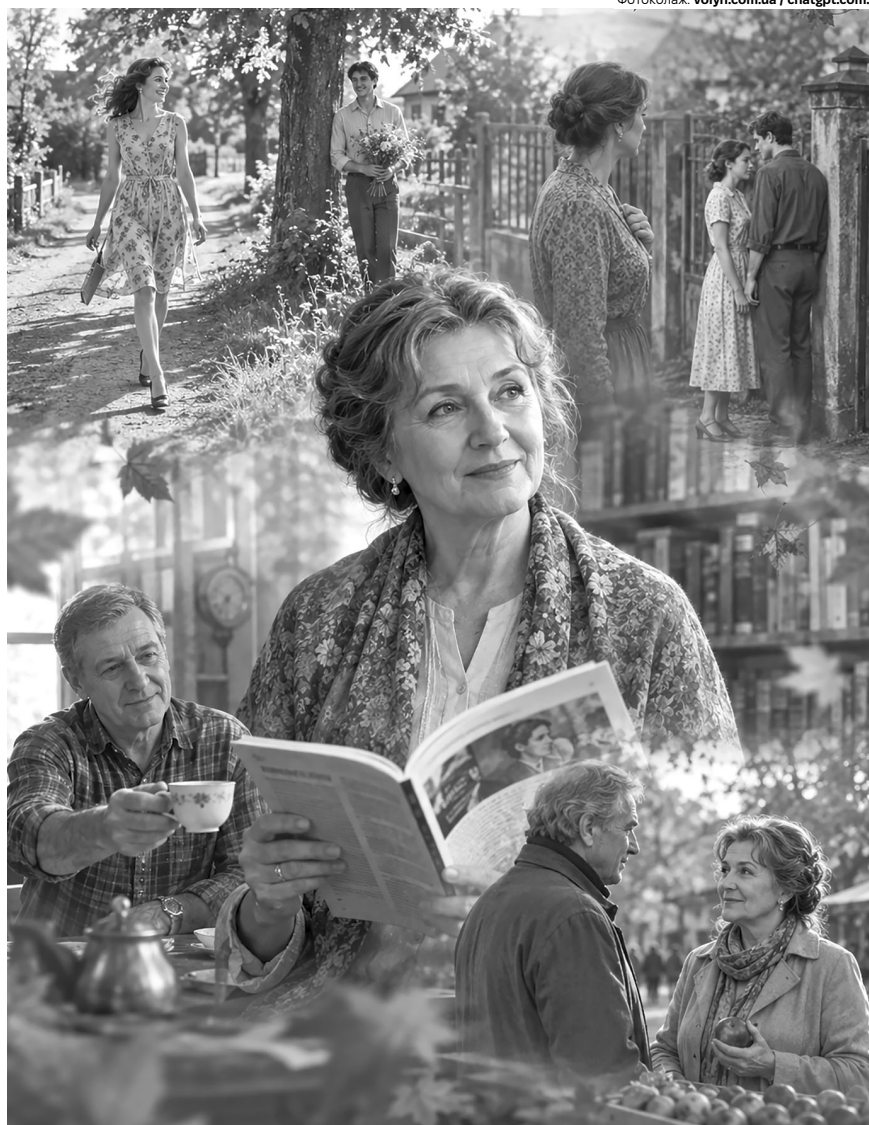
Вона тримала в руці кілограм антонівки й подумала, що доля має кепське почуття гумору. Бо зустрічати перше кохання з торбою буряків і капустою під пахвою – це не зовсім той кадр, який вона уявляла в дев'ятнадцять.

– Марія Петрівна, – поправила вона.

– Ти не змінилася.

– То ти або погано бачиш, або дуже ввічливий.

Василь засміявся. А вона раптом

Вірш про любов, яка «пішла у відпустку», нагадав Марії Петрівні її перше кохання – і давню істину: серце можна поранити, але не зламати.

зрозуміла: вже не болить. Десь там, у глибині, лишився слід, як від старого порізу на пальці, але крові вже нема.

Вони випили кави в кіоску біля ринку. Василь розповів, що Ганна давно живе з донькою в Польщі, що життя «якось не так пішло», що часто згадував Марічку. Вона слухала й кивала. Без злості. Без триумфу. Без бажання показати, кого він втратив.

“ Я думала, що ти зламав мені життя. А тепер розумію: ти просто не встиг його зіпсувати.

Тільки в якийсь момент сказала:

– Василю, знаєш, що найцікавіше? Тоді я думала, що ти зламав мені життя. А тепер розумію: ти просто не встиг його зіпсувати.

Він опустил очі.

– Прости.

– Давно простила. Просто не було нагоди повідомити.

Вони розійшлися біля автобусної зупинки. Він хотів провести, але вона відмовилася.

– Я вже давно сама дорогу знаю.

...І от тепер, у бібліотеці, читаючи вірш Євгенії Назарук, Марія Петрівна раптом побачила все своє життя ніби збоку: дівчину на підборах, Василя біля воріт, Ганну з пошти, Степана з чаєм, базарні яблука, осінь за вікном і себе – не зламану, не паперову, а живу.

Бібліотекарка Галя підійшла ближче.

– Гарний вірш?

– Дуже, – сказала Марія Петрівна. – Наче хтось мою душу прочитав без окулярів.

– То беріть журнал додому.

– Візьму. Треба перечитати.

– А що там таке?

Марія Петрівна знову глянула на останні рядки й усміхнулася.

– Та пише, що любов пішла у відпустку за свій рахунок.

– І що?

– А те, Галю, що хай іде. Може, вона там нарешті відпочине. Бо як повернеться – я вже дурною не буду.

Галя пирснула сміхом.

– А як повернеться з квітами?

Марія Петрівна одягла окуляри, склала журнал у торбу й підвелася.

– Тоді хай бере талончик і стає в чергу. У мене тепер прийом тільки за попереднім записом.

За вікном дощ перестав. Осінь усе ще стояла на порозі, але вже не здавалася такою холодною. Марія Петрівна вийшла з бібліотеки, обережно переступила калюжу й поправила шарф.

Підборів вона давно не носила – ноги вже не ті. Зате йшла рівно, спокійно і навіть трохи урочисто.

Бо любов, може, й пішла у відпустку.

Але серце – ні.

P.S. Поезія Євгенії Назарук «Любов пішла у відпустку» – на сусідній, с. 11.

“
**Любов пішла у відпустку,
Як кажуть, за свій рахунок.**

Тому й трималась
завжди самотою,

Незатишно було
їй між людей.

Коли всі сплять,
у тиші вечоровій
Вона латає душу
ледь живу.

Душа не з паперу...
Я жива...

Душа не з паперу. Вона жива – навіть коли її рвуть, стирають і змушують латати себе в тиші.

Жінка, яка латає душу

● ЛІРИКА

Це – про поетесу з Волині Євгенію Назарук. Вона має свій голос – м'який, болючий, жіночий, але не беззахисний. У її віршах багато ран, та ще більше – Гідності. Цю Гідність Євгенія Іванівна прищеплює і своїм учням, працюючи вчителькою української мови та літератури в селі Лище Луцького району. Сьогодні пропонуємо вашій увазі її ліричну добірку. Як охарактеризував її наш друг – Штучний Інтелект ChatGPT: це не «віршики», а саме Поезія Людини, яка вмів з побутової деталі зробити стан душі

Поезія Євгенії Назарук схожа не на феєрверк, а на свічку. Вона не засліплює – вона довго і тихо світить.

Коректором і мильною водою,
Бувало, що мастили навіть клей...
Тому й трималась завжди самотою,
Незатишно було їй між людей.

Шляхетна, щира і не гонорова.
Цю жінку стріти можна наяву...
Коли всі сплять, у тиші вечоровій
Вона латає душу ледь живу.

Дежавю

У маршрутці в годину пік,
Як вертала з роботи додому,
Незнайомий мені чоловік
Раптом видався до болю знайомим.
.. Сиві скроні, в задумі чоло,
Очі – тиха мелодія гаю...
Щось колись – та між нами було,
А в якому житті – не згадаю.
Щось було... Тільки де і коли?
Ти мені не знайомий, а рідний.
Наші долі, обнявшись, ішли,
І було їм, здається, погідно.

Пам'ятаю: Купала, вогні...
На любистку настояний вечір.
Ми з тобою на весь світ одні,
Ти мене обіймаєш за плечі...
Божевільня якийсь, дежавю.
Де реальність, де міф – вже й не знаю...
Стрілись очі – і в душу мою
Увірвалась мелодія гаю.

Манси

А їй хотілося зовсім мало:
Цілунок в щічку, «як спалось, любя?»
А він спросоння бурчав: – Дістала...
Жував канапку і чистив зуби.

А їй хотілось ну зовсім мало –
Один дзвіночок: – Все добре, рідна?
А він їй знову кидав: – Дістала!
Для мене манси ці не потрібні.

А їй хотілось геть зовсім мало –
Всього два слова: – Втомилась, мила?
А він крізь зуби цідив: – Дістала.
Краще б вечерю вже підігріла!

Здавалось, звикла... Життя минало...
Здавалось, в неї немає шансу...
А потім... потім її дістало.
Пішла від нього шукати манси.

Була жінка як жінка. Тісто місила,
Смажила бульбу, зупу варила,
Сіяла моркву, кріп, огірочки,
Сало й капусту пхала до бочки,
Прала, латала, хату білила,
Дітям і внукам завше годила,
Вірила в долю, жіноче призначення...
Й раптом... І раптом пішла на побачення.

Ще сонечко яком у небі висіло,
А вже сусідоньки, знай, гомоніли –

Хто край дороги, хто коло плота:
– Чули?
– Ой чули... Чиста гризота!
– Сором який! Ну як вона сміла?
– Бачите, діда їй закортіло!..
Бігли плітки, вирувала сенсація.
А за вікном квітнула акація...

Ой не судіте, люди, так тяжко.
В неї душа – поранена пташка.
Жалібно плаче, крільми тріпоче,
Хоч на мачину щастячка хоче.
Тихого щастя, як цвіт барвінку...
Ой не судіте, люди, цю жінку.

Намалюю твій голос із вогню, із жарини –
Й обпечуся вустами:
– Ну і в чому ж я винна?
Може, в тому, що літо
хміль складає в покоси,
А чи в тому, що стежка
задивилась у просинь,
Бо шукає там сонця?
Певно, змерзла в чеканні...
Чи у тому, що осінь
нам дісталася рання?
Не зігрілися в літі,
а весна нас не стріла.
Може, просто я долю віднайти не зуміла?
Десь ішла стороною,
ну а я не гукнула,
Під оманливий шепіт
на світанні заснула
На плечі в некоханого...
Гіркнує сльозина.
Ну скажи, мій коханий, у чому ж я винна?

Абрикосове літо. Спека – плюс тридцять
два.
А між нас – до оскоми прохолодні
слова:

– Як живеш?
– Так, нічого...
– Ну а ти?
– Суєта...
В абрикосовім літі леденіють уста.

Не сказав: «Я з тобою».
Не сказала: «Спинись».
Наші долі, зустрівшись, назавжди
розійшлися.

Ще вчора, ще тільки вчора
(Повірити в це несила!)
Усміхнена, на підборах
До тебе ішла, мій милий.

Сміялися небо й трави,
І щастя текло, мов річка,
І легіт, панич кучерявий,
Грайливо цьомав у щічку...

Сьогодні між нами осінь,
Вітри й людські пересуди...
А серце ще плаче й досі,
Питає, що далі буде.

А серце – печалі згусток...
Допито медовий трунок...
Любов пішла у відпустку,
Як кажуть, за свій рахунок.

P.S. Поезія Євгенії Назарук про любов, яка пішла у відпустку, надихнула нашу авторку на прозову історію – читайте її на с. 16 і с. 10.

Євгенія НАЗАРУК

Паперова жінка

Де зрада і брехня сміються дзвінко,
Де дефіцит любові і тепла,
Жила на світі паперова жінка...
Не вірите? Вона таки жила!

Була вродлива і напро́чуд мила,
І загадкова, як весняний день.
Дитиною лялькам сукенки шила,
А ще робила кульчики з вишень...

Їй заздрили і говорили звично:
– Душа з паперу в неї – не жива.
Так це ж чудово, головне – практично:
Образив – стер. І буде як нова!

Хтось лезом тер, а хтось – іржавим
цвяхом,
Хтось – гумкою (душа ж то не своя!),
А хтось сторінку рвав єдиним махом
І кпинами виходив за поля.

Як педагог-новатор і вчитель-методист, Євгенія Назарук знайшла спосіб закохати дітей у правила мови. Вона пише морфологічні казки та навчальні збірки, серед яких «Гостини в частин мови» (2015) та популярна книга «Славна киця Шепчихвостя або Як вивчити українську без правил», що допомагають дітям легко освоювати слов'яну.

Батько письменниці, Іван Миколайович, був затятим пасічником і змалечку прищепив доньці любов до цих комах. Євгенія Назарук не просто присвятила бджолам одну зі своїх найвідоміших збірок «Танець бджоли» (2010), а й сама активно займається бджільництвом у дорослому житті.

«Любов виникає з любові: коли хочу, щоб мене любили, я сам перший люблю»
(Григорій Сковорода (1722–1794), український філософ-містик, богослов, поет, педагог).

volyn.com.ua

«Так ніхто не кохав»

«Дивитися не заборонено. В пам'ять про пані Дарину»

● ТЕПЛА ІСТОРІЯ

– Синочку, я нічого не купую. Просто люблю дивитися. Пенсія у мене невелика, але тут... душі якось легше стає, – тихо мовила старенька жіночка на базарі

Марія МРІЯ, zytia.org

Суботній липневий ранок. Ринок гудів, наче розбуханий вулик. Люди торгувалися, сміялися, тягли повні торби соковитих персиків, пахучих помідорів та свіжої зелені.

Петро – чоловік років тридцяти, з акуратною борідкою та втомленими очима – приходив сюди щотижня. Терпіти не міг супермаркети: там усе здавалося йому пластиковим і штучним. А тут вирувало справжнє життя. Огірочки в пухирцях, помідорки,

Фотоколаж: Фейсбук-група, життя яке воно є.

– Дякую тобі, синочку. Мало зараз таких, як ти.

що пахли сонцем, і знайоми голоси.

Серед натовпу він помітив літню жінку. Маленька, худенька, із сивою кульбабкою волосся та старою торбинкою в руках. Вона нічого не купувала. Тільки дивилася. Взяла один помідор,

“Тут усе пахне так, як колись у моєму городі. Пахне життям.

понюхала, важко зітхнула й поклати назад на прилавок.

– Ви щось шукаєте? – м'яко запитав Петро.

– Ні, синку. Просто дивлюся. Тут усе пахне так, як колись у моєму городі. Пахне життям.

– А що ви найбільше любите?

– Солодкі помідори. Рожеві, м'ясисті, як у

дитинства. І огірочки з пухирцями. Як у мамі на грядці росли...

Петро повернувся до продавця:

– Зважте кілограм тих рожевих томатів, огірків, кабачків, моркви, цибулі та картоплі. І по пучку кропу з петрушкою додайте.

Бабуся аж сплеснула руками:

– Ой, дитино, та я ж нічого не просила...

– Я знаю. Але так не має бути.

Вона прийняла важкі пакунки і раптом розплакалася:

– Дякую тобі, синочку. Мало зараз таких, як ти.

– Може, й не мало. Просто не кожен наважується зробити перший крок до добра.

З того дня вони бачилися щовівторка і щосуботи. Разом вибирали фрукти, пили чай на пластикових стільчиках біля ятки. Називав він її просто – бабуся Дарина. Вона розповідала йому про пережиті, про свій перший чорно-білий телевізор, про батьківський сад.

– Маю онука... Та десть далеко поїхав. Рідко дзвонить. А ти... ти мені вже як рідний став.

Петро мовчав. Тільки міцніше стискав її суху, працювиту долоню.

Одного дня вона не прийшла. Серце підвело – забрали в лікарню.

Він розшукав її палату. Коли відчинив двері, її очі засяяли:

– Я знала, що ти прийдеш.

Він провів її щодня. Читав у голос книжки, показував на телефоні свіжі фотографії з їхнього базару.

За тиждень бабусі Дарини не стало.

Минув місяць. Петро знову прийшов на ринок. Підійшов до ятки з овочами і поставив поруч із ящиком помідорів маленьку табличку:

«Дивитися не заборонено. В пам'ять про пані Дарину».

Відтоді він почав допомагати іншим стареньким. Купував їм продукти, вислуховував, підтримував. І що найдивовижніше – люди навколо почали робити так само.

Бо все почалося з однієї жінки, яка просто хотіла подивитися на життя.

І цього виявилось достатньо, щоб змінити чийсь унесвіт.

Сила материнської віри

● ДО СЛІЗ

Одного дня маленький хлопчик прибіг додому з листом у руці. Він простягнув його мамі й сказав: – Учителька сказала передати це тільки тобі...

Сюсана РАНГЕЛЬ

Жінка мовчки прочитала листа. Її очі наповнилися слізьми, але вона усміхнулася до сина й сказала:

– Тут написано, що ти – дуже здібна дитина. У школі вважають, що не мають достатньо умов і вчителів, які могли б правильно розкрити твій талант. Тому найкраще буде, якщо я навчатиму тебе вдома.

І вона справді це зробила.

З любов'ю, терпінням і великою вірою мама взялася за його навчання.

...Минали роки. Мами не стало. А той хлопчик,

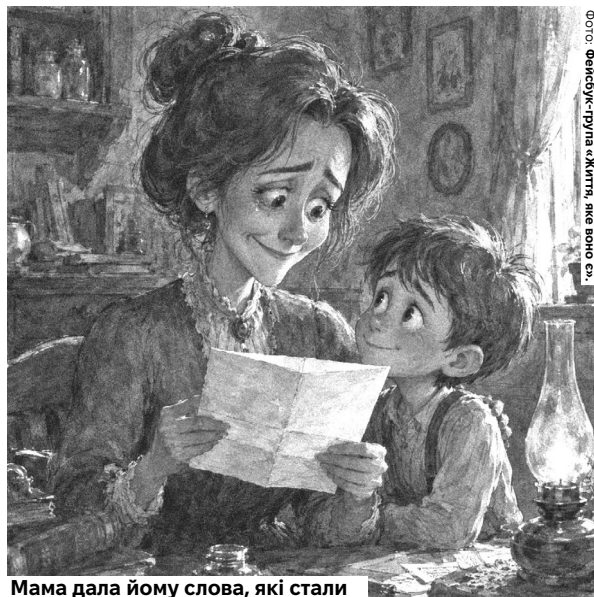

Фото: Фейсбук-група «Життя, яке воно є».

Мама дала йому слова, які стали для нього опорою на все життя.

“Я був дитиною з труднощами, але мав матір, достатньо сміливу, щоб змусити мене повірити, що я – геній. І я ним став».

якого колись багато хто не розумів, виріс і став одним із найвідоміших винахідників в історії – Томасом Алвою Едісоном (1847–1931).

Одного разу, вже дорослим чоловіком, він

переглядав старі родинні речі й знайшов той самий лист.

Відкрив його з цікавістю.

Те, що він прочитав, вразило його до глибини душі.

У листі не було жодного слова про геніальність.

Насправді там було написано:

«Ваш син має серйозні труднощі в навчанні. Він більше не може відвідувати нашу школу».

Едісон довго плакав. А потім записав у своєму щоденнику:

«Я був дитиною з труднощами, але мав матір, достатньо сміливу, щоб змусити мене повірити, що я – геній. І я ним став».

Дивовижно, правда?

Ця мама могла сказати йому правду так, що назавжди зламала б його віру в себе.

Але вона обрала інший шлях.

Вона дала йому слова, які стали для нього опорою на все життя.

Ось якою може бути сила материнської віри.

І ось якою може бути сила слів, сказаних у потрібний момент.

Пам'ятай: те, що ми говоримо дитині, може залишитися в її серці назавжди.

Тому слова треба обирати обережно.

Вони можуть поранити.

А можуть – урятувати.

І, як зробила ця мама, ніколи не дозволяй чужим оцінкам остаточно вирішувати, ким ти є.

Пиши власну історію.

І найголовніше – ніколи не здавайся!

ВИНАХОДИ ТОМАСА АЛВИ ЕДІСОНА:

Лампа розжарювання (1879 рік): створив комерційно успішну, довговічну лампу з вугільною ниткою розжарення, яка стала основою для масового освітлення.

Фонограф (1877 рік): перший пристрій, здатний записувати та відтворювати звук.

Кінетоскоп (1889 рік): апарат для перегляду рухомих зображень, який став важливим кроком у розвитку кінематографа.

Вугільна телефонна мембрана (1870 рік): суттєво

покращив якість звуку в телефонах А. Белла, зробивши їх придатними для практичного використання.

Квадруплексний телеграф (1873 рік): удосконалив телеграф так, що він міг одночасно передавати чотири повідомлення (по два в кожному напрямку).

Пневматична ручка-графет (1876 рік): прототип сучасного пристрою для татуювань та ручного копіювального апарату.

Фото: History in Color.

Не «лампочка» Ілліча, а лампочка Томаса Едісона.

Актор Метт Деймон в оточенні найрідніших жінок: праворуч 13-річна Стелла поруч із матір'ю Люсіаною (у білій сукні), ліворуч від Деймона 15-річна Джія, 18-річна Ізабелла та 24-річна Алексія.

«Можна я тут біля тебе... сховуюся?»

● **НЕСПОДІВАНІЙ ПОВОРОТ**
Люсіана Баррозо була зовсім молодою, коли життя поставило перед нею перше велике випробування

Соня ПОЦІЛУЙЧИК

Їй було трохи за двадцять. Вона була самотньою матір'ю. Батько її донечки пішов, залишивши її саму з відповідальністю, страхами й мріями, які вона все одно не дозволила собі поховати.

Люсіана працювала офіціанткою у США. День за днем вона намагалася втриматися на ногах, оплачувати рахунки, виховувати дитину й вірити, що попереду на них чекає краще життя. Без гучних слів. Без скарг. Просто працювала.

І одного вечора, звичайного на перший погляд, до барної стійки підійшов чоловік.

Він відрізнявся від інших. Не тим, що був знаменитим. А тим, що виглядав трохи розгубленим, ніби шукав не розваг, а порятунку від зайвої уваги.

Він нахилився ближче й тихо сказав:
– Можна я трохи побуду тут, поруч із тобою? Мені потрібно сховатися.

Люсіана здивовано подивилася на нього.

Чоловік пояснив, що він – актор. Що в закладі його впізнали відвідувачі й журналісти. Що йому просто потрібен маленький куточок тиші, де можна перевести подих.

Вона уважно вислухала його, усміхнулася і відповіла з тією простою, живою прямоотою, яка була в її характері:

– Добре. Але якщо вже ховаєшся тут, то будь корисним.

І він не образився. Не вдавав себе зірку. Не попросив особливого ставлення.

Він просто засукав рукави.

Почав допомагати за баром, готувати коктейлі, носити замовлення й навіть мити посуд. Між жартами, розмовами й сміхом вечір пролетів непомітно.

Наприкінці зміни, коли Люсіана вже збира-

ли вигадали для романтичного фільму.

Але це було життя. Ніч, яка почалася з дивного прохання сховатися за барною стійкою, стала початком чогось справжнього. Відтоді минули роки.

Люсіана й Метт одружилися, створили сім'ю, виховують чотирьох дітей, а її першу дитину він прийняв як рідну.

Не на словах. Не для красивої картинки. А по-справжньому.

Їхня історія нагадує: любов не завжди приходить у найкращий момент. Іноді вона з'являється посеред втоми, роботи, турбот і хаосу звичайного вечора.

Коли ти не чекаєш дива.

Коли просто намагаєшся вижити.

Коли серце зайняте не мріями, а рахунками, змінами, дитиною і звичайним днем.

Бо найкрасивіші історії часто починаються не з ідеальних побачень, дорогих ресторанів і гучних обіцянок. А з простоти. З людяності. З випадкового погляду.

З людини, яка не боїться бути поруч не тільки в світлі камер, а й біля раковини з брудним посудом.

І, можливо, саме тому ця історія така особлива. Бо справжнє кохання не завжди приходить тоді, коли ми його шукаємо.

Іноді воно приходить тоді, коли ми просто живемо.

НАША ДОВІДКА:

Метт Деймон – відомий 55-річний американський актор, продюсер і сценарист, лауреат премій «Оскар» та «Золотий глобус». Він є одним із найпопулярніших та комерційно найуспішніших акторів Голлівуду, відомим завдяки своїм різноплановим ролям у касових блокбастерах та глибоких драматичних стрічках (зокрема, фільми «Врятувати рядового Раяна» (1998), серія фільмів про Джейсона Борна і трилогія Оушена).

З 2005 року одружений з Люсіаною (Лучіаною) Баррозо. Разом вони виховують чотирьох дітей (три спільні доньки та доньку Люсіани від першого шлюбу).

“**Найкрасивіші історії часто починаються не з ідеальних побачень, дорогих ресторанів і гучних обіцянок. А з простоти. З людяності.**”

лася йти додому, вона нарешті запитала його ім'я.

Він усміхнувся й просто відповів:

– Метт Деймон.

Так почалася історія, яка звучить так, ніби її

А потім доля раптом підходить до твоєї барної стійки й тихо просить: «Можна я тут сховуюся?»

І ти ще не знаєш, що в цю мить твоє життя вже починає змінюватися.

Готуємо вдома вершкове морозиво

● **ПАЛЬЧИКИ ОБЛИЖЕШ!**

Якби мене запитали, який найкращий літній десерт, я б однозначно сказав, що це – морозиво

Євген КЛОПОТЕНКО, шеф-кухар, ресторатор, громадський активіст, блогер та телеведучий

А якщо приготувати його самостійно вдома – це буде набагато смачніше і корисніше. Сьогодні готуємо найніжніший варіант – вершкове морозиво

Інгредієнти (на 4 порції):

Королівське походження: перший рецепт вершкового морозива, до якого почали додавати збите молоко, вершки та яєчні жовтки, з'явився у XVI столітті.

- ▶ 420 мл молока;
- ▶ 120 г цукру;
- ▶ 2 яйця;
- ▶ 120 мл вершків 33%.

Покрокове приготування:

1. У мисці змішайте цукор з яйцями і злегка збийте вінчиком. Не потрібно збивати яйця до стану піни. Молоко нагрійте до 60 граду-

сів. Якщо у вас немає термометра, то нагрівайте молоко до появи першій пари. Тепле молоко змішайте з яєчною сумішшю.

2. Отриману суміш перелийте в сотейник і варіть на маленькому вогні до того, як її температура досягне 82 градусів. Якщо у вас немає термометра, то ва-

рять до тих пір, поки суміш не почне трохи густнути. При цьому обов'язково постійно помішуйте суміш лопаткою до самого дна сотейника.

3. Зніміть суміш з вогню і дайте їй охолонути. Після цього влийте вершки, перемішайте і перекладіть в морозильницю. Якщо її у вас немає, перелийте суміш в пластиковий контейнер з кришкою і поставте в морозилку. Через 30 хвилин дістаньте контейнер і злегка перемішайте морозиво. Повторіть процедуру ще 4 рази через кожні 30 хвилин. Це потрібно для того, щоб у морозиві не утворилися кристали.

4. Після останнього перемішування залиште морозиво в морозилці на 6–8 годин.

Нехай смакує!

● СМІШНОГО!

Чоловік несподівано повертається з відрядження і застає дружину з коханцем. Він у шаленій люті хапає зі стіни старовинну рушницю, націлює на коханця і кричить:
– Ну все, молися, гаде! Зараз я з тебе решето зроблю!

Дружина миттєво кидається між ними й кричить:

– Василю, стій, не стріляй! Ти хоч знаєш, хто це?!

– Мені байдуже, хто це!

– Та зачекай! Пам'ятаєш ту розкішну трикімнатну квартиру в центрі міста, яку нам нібито подарував мій дядько?

– Ну, пам'ятаю...

– Так це він її купив! А нову машину, на якій ти щодня на риболовлю їдиш? Це теж він! А твою посаду директора на заводі хто організував? Теж він!

Чоловік повільно опускає рушницю, уважно дивиться на коханця, потім підходить до дружини, обережно забирає в неї ковдру, накриває коханця по плечі й каже:

– Люба, ну що ти стоїш? Бачиш, людина втомилася, підігрій йому борщу, а я піду машину в гараж поставлю, щоб не мокла на дощі.

Приходить кум до куми, коли чоловіка немає вдома. Сіли, випили кави, поговорили. Раптом кум підсувається ближче і каже:

– Кумонько, ви така гарна сьогодні... Може, гріх який вчинимо?

Кума суворо подивилася на нього:

– Ви що, куме, здуріли?! Я – жінка чесна, вірна! І взагалі... почекайте, я зараз піду двері на замок зачиню, щоб нас ніхто не застукав за цим вашим гріхом!

«Кохання – це квітка, якій ти маєш дозволити зрости»
(Джон ЛЕННОН (1940–1980), англійський співак, автор пісень і легендарного гурту The Beatles).

Тьотя Тома вп'яте вийшла заміж. Одночасно з онукою

Кохання може прийти і вперше, і вп'яте – головне, щоб серце не виходило на пенсію раніше за саму людину.

● СЕ ЛЯ ВІ

У селі Великі Перці давно казали: якщо тьотя Тома не виходить заміж, значить, або піст, або в сільраді немає вільної авторучки для заяви

Остап ЧЕРЕШНЯ

Бо Тома була жінка видна. Не так, щоб писана красуня, але така, що зайде в магазин по сіль, а вийде з новиною, букетом айстр і чийось номером телефону.

Перший її чоловік був тракторист Микола. Людина золота, руки – як ковші від екскаватора, душа – як свіжозоране поле.

– Микола був добрий, – коментувала тьотя Тома, коли її питали про першого. – Але дуже вже трактор любив. Я йому кажу: «Микола, ти мене обійми». А він: «Зараз, Томо, тільки карбюратор гляну». Так я й зрозуміла: не буде в нас романтики, поки в хаті соляркою пахне.

Другий був бухгалтер Павло. Тихий, акуратний, у шкарпет-

ках по кольорах розкладав навіть цибулю.

– Павло був мужчина точний, – зітхала Тома. – Але нудний. Я йому: «Павлику, скажи щось гаряче». А він мені: «У тебе за газ перплата 14 гривень 72 копійки». Ну хіба так серце запалиш?

Третім став Василь-пасічник. З ним Тома прожила солодко, але недовго.

– Василь був медовий, – казала вона, – але ревнивий, як оса в серпні. Я тільки з сусідом привіталася, а він уже рамки вуликів перераховує: чи не винесла я кому його щастя.

Четвертий був артист самодіяльності Гриць. Співав тенором, ходив у вишитій сорочці й кожну сварку закінчував романсом.

– Гриць був красивий, – визнавала Тома. – Але дуже голосний. Я йому кажу: «Грицю, виноси сміття». А він на все подвір'я: «Не смі-іття я винесу-у-у, а біль душі своє-є-єї!» Сусіди вже боялися моїх відер.

Після четвертого шлюбу тьотя Тома урочисто заявила:

– Все! Досить! Моє серце – на пенсії!

Серце протрималося на пенсії рівно до того дня, коли в районному центрі відкрили піцерію «У Джузеппе».

Джузеппе був італієць. Справжній. Чорні очі, сивуваті кучері, руки розводить – наче диригує не піцою, а долею. Українською говорив так, що жінки мліли ще до того, як зрозуміють речення.

– Тома, ти є беліссіма, як борщ у неділя! – сказав він їй першого ж дня.

І – все. Тома сіла за столик, поклати руку на серце і прошепотіла:

– Оце, дівчата, вже не гастрит. Оце – любов.

У цей самий час її онука Марічка готувалася до весілля з Романом, програмістом. Весілля планували скромне: ресторан, музики, фотозона, торт на три поверхи і щоб ніхто з родичів не співав «Горіла сосна» раніше десятої вечора.

І тут за два тижні до події тьотя Тома прийшла до онуки з новою.

– Марічко, ти сядь.

– Бабусю, що сталося?

– Я теж виходжу заміж.

Марічка сіла вдруге, хоч уже сиділа.

– Як – теж?

– Нормально. Ти за свого Романа, я за свого Джузеппе.

– Коли?

– У той самий день.

– Бабусю!

– А що? Музики вже замовлені, зал прикрашений, люди запрошені. Не пропадати ж добру!

“

Тома, ти є беліссіма, як борщ у неділя! – сказав він їй першого ж дня.

Роман, почувши це, довго дивився в стіну, а потім сказав:

– Я, здається, вперше бачу, щоб весілля оновилося до версії 2.0. У селі почалося таке, що кури перестали нестися з цікавості.

– То буде подвійне весілля? – питала продавчиня Галя.

– Та яке подвійне? – відповідала листоноша Ніна. – То буде сімейний серіал із італійськими субтитрами.

На весіллі тьотя Тома виглядала урочисто. Сукня – кремова, зачіска – бойова, погляд – переможний. Поруч Джузеппе сявав так, ніби його щойно витягли з

реклами оливкової олії.

Онука Марічка була ніжна, молода і щаслива. Але коли побачила, що бабусин букет удвічі більший за її, тихо сказала:

– Бабусю, ти хоч торт мені залишиш?

– Дитино, – поважно відповіла Тома, – торт твій. Але перший танець – мій. Бо я старша і в мене досвід.

Коли тамада оголосив:

– А тепер слово молодим!

До мікрофона першою вийшла тьотя Тома.

– Дорогі гості! – почала вона. – Сьогодні моя онука Марічка виходить заміж уперше. А я – вп'яте. Не тому, що я легковажна, а тому, що оптимістка.

Зал зареготав.

– Перший мій чоловік, тракторист Микола, навчив мене головного: чоловік може завести все, крім нормальної розмови після роботи.

Другий, Павло, довів, що любов любов'ю, а квитанції самі себе не оплатять. Третій, Василь, показав, що мед солодкий, але життя з пасічником іноді кусається. Четвертий, Гриць, навчив: коли чоловік співає, це красиво, але коли він співає замість ремонту крана – це вже концерт для нервів.

Вона повернулася до Джузеппе.

– А п'ятий, мій Джузеппе, навчив мене, що ніколи не пізно почати нове життя. Особливо якщо в тому житті є піца,

кава і мужчина, який називає тебе «моя карамелька».

Джузеппе приклав руку до серця:

– Тома – моя аморе.

Я її люблю більше, ніж базилік.

– О! – прошепотіла тьотя Тома. – Оце я розумію – чоловік говорить конкретно.

Потім слово дали Марічці.

– Я думала, що це буде моє весілля, – сказала вона. – Але тепер розумію: це ще й майстер-клас. Бо коли твоя бабуся виходить заміж

уп'яте одночасно з тобою, ти вже не боїся сімейного життя. Ти просто знаєш: у нашій

родині всі виживають. І навіть виходять заміж повторно, якщо треба.

Роман додав:

– Я обіцяю любити Марічку. І дуже прошу тьотю Тому не давати їй усі поради одразу. Маленькими порціями. Як антивірусні оновлення.

А тьотя Тома, підморгнувши, сказала:

– Не бійся, Ромчику. Я втручатися не буду. Хіба зовсім трошки. Разів три на тиждень.

Під вечір, коли гості вже співали, танцювали і сперечалися, хто щасливіший – молоді чи «досвідчені молодята», тракторист Микола, який теж прийшов на весілля, підняв чарку й сказав:

– Томо, будь щасливо. Ти завжди була жінка з характером. Я такого характеру навіть на старому «Беларусі» не бачив.

Тома розчулилася.

– Дякую, Микола. Ти теж був непоганий. Просто між нами завжди стояв трактор.

– Та він і досі стоїть, – зітхнув Микола. – Тільки вже не заводиться.

– То женьсь, – порадила Тома. – Може, заведеться.

І тут Джузеппе, нічого не зрозумівши, але відчувши момент, вигукнув:

– Віва любов! Віва Тома! Віва... трактор!

Зал вибухнув оплесками.

А наступного ранку в селі Великі Перці всі обговорювали не Маріччине весілля, не Романа, не торт і навіть не італійця.

Усі говорили одне:

– Оце тьотя Тома дає! Вона ще й нас переженить!

І тільки сама тьотя Тома, сидючи на ганку поруч із Джузеппе, пила каву й казала:

– Бачиш, Джузеппе, життя – як вареники. Ніколи не знаєш, який дістанеться: з картоплею, з вишнями чи з сюрпризом.

– А ти, Томо, – усміхнувся Джузеппе, – мій вареник з аморе.

Тома примружилася від щастя:

– От за такі слова, Джузеппе, я, може, й ушосте за тебе вийду. Тільки не розслабляйся. В нас у роду жінки – серйозні. Ми, якщо любимо, то з музиками, тамадою і свідками з усього села.

«Гірка правда»? Чим німецькі чоловіки відрізняються від українських

● КОХАЙТЕСЯ, ЧОРНОБРИВІ, ТА НЕ З...

«А що ти мені подаруєш?»
– «А ти мені що?»

Вікторія СИТНЯК, focus.ua

Українка, яка 10 років живе в Німеччині, не в захваті від місцевих чоловіків. Вони часто схему стосунків «50 на 50» використовують на свою вигоду. Своїми думками жінка поділилася в соціальних мережах, викликавши бурхливе обговорення. Українка каже, що не тільки з нею траплялися такі історії, а й із її знайомими.

«Вийти заміж за німця – це, мабуть, найгірше, що могло б з вами трапитись. Я живу в Німеччині вже майже 10 років і за цей час зрозуміла одну просту річ: тут чоловіки, особливо німецькі, навіть на базовому рівні не готові вкладатися для жінки. Ти його запитуєш: "А що ти мені подаруєш?". А у відповідь: "А ти мені що?" – каже авторка.

За її словами, за концепцією «50 на 50» ховається просто банальне небажання чоловіка брати будь-яку відповідальність у стосунках. Ба більше, ті подають це як турботу про жінку, бо європейську жінку начебто може образити, коли чоловік платить за неї.

«Співмешкання «50 на 50» стало для деяких чоловіків видом заробітку. Жінка, яка заробляє втричі менше, ніж цей чоловік, повинна платити половину. В той час як чоловік собі безтурботно ці ж самі гроші, які йому віддає жінка щомісяця, відкладає на свої власні потреби. І це, на жаль, не лише мій досвід, а й досвід моїх німецьких подруг та знайомих», – додала українка.

За словами авторки відео, проблема навіть не у ресурсі чоловіка, а в його небажанні робити будь-що для дівчини, навіть просто пригостити її кавою.

Німецька арифметика кохання: кава – навпіл, рахунок – навпіл, відповідальність – як вийде.

При цьому вимоги до жінки залишаються завищеними.

«І знаєте, в цьому частково винні німецькі жінки, які мають занижені вимоги до німецьких чоловіків. Тим самим вони демотивують чоловіків на будь-які дії у стосунках», – резюмувала українка.

Вийти заміж за німця – це, мабуть, найгірше, що могло б з вами трапитись.

У коментарях жінки подискутували щодо почутого, поділившись власним досвідом. «Фокус» зібрав найцікавіші з них:

• «Я це і за 3 роки зрозуміла. Це – жах».

• «Та не у всіх. Все залежить від людини».

• «Щось є таке. Але все одно, хотіла машину – купив, хотіла дуже гарден (дачну ділянку) – купив. Так, не найдорожче, він у мене не мільйонер, але вкладається. Хоча все одно важкувато. Різні ми, сваримося часто, але й кохаємо один одного. Всім кохання, дівчатка».

• «Не знаю, які німці чоловіки, але тати вони – суперські».

• «Я живу з німцем в його приватному будинку. Він на пенсії уже. Дім на 250 кв. м, басейн. У нас у кожного є ще машина. Я працюю. Так, я даю в місяць 750 євро, щоб утримувати рівень проживання в домі. Зате він готує сніданки, обіди, прибирання. На мені – прання. Він мені запропонував, що треба продати будинок і купити помешкання, але я не погодилася».

Із хутора Тиха Вишня – просто до Парижа: з любовним листом, салом, самогоном і мрією про мадмуазель.

Лист до Парижа

● СЕ ЛЯ ВІ

Юрій РИБЧИНСЬКИЙ

Із хутора, що зветься Тиха Вишня, Мадмуазель, я вам пишу листа: Ви – дівчина, я знаю, незаміжня, І я – людина трохи холоста. І я дивлюсь на ваше фото зранку: Ви – зірка, ви – пожежа, ви – чума! Я мріяв про таку, як ви, коханку, Бо в нас таких на хуторі нема.

А так у нас чудово майже все – Марі льон тре, Іван теля пасе!

Мабуть через важку-тяжку розлуку У середу мені приснився франк, І в п'ятницю я виміняв на цукор У росіян новенький справжній танк. У тому танку я хотів до вас В Париж привезти українське сало, Але якесь мурло мій танк украло – Мабуть, Семен, а може, Опанас.

А так у нас чудово майже все – Марі льон тре, Іван теля пасе!

Мадмуазель, і ми в питаннях сексу Уже не новачки, і – «міль пардон» – Поля у нас не гірші Єлисейських, І найкращий у Європі самогон. Не самогон – скажу вам без емоцій – Шампанське гнали б в нашому селі, Якби війну в дванадцятому році Прогнали вам прокляті москалі!

А так у нас чудово майже все – Марі льон тре, Іван теля пасе!

Зі швидкістю 500 кеме в годину До вас думками зараз лину я, Отож знайдіть на карті Україну, Мадмуазель, голубонько моя. Мадмуазель, танцюйте гопака – Якесь мордва, чеченці чи киргизи Мені дають за сало літака – Я прилечу до вас в Париж без візи! І кум Іван, місцевий Жан Маре, Від ревності і заздрості помре!

ГАЗЕТА З ВІРУСОМ ЛЮБОВІ — ПРОЧИТАЄШ І ЗАКОХАЄШСЯ!!!

VOLYN.COM.UA

Передплатний
індекс
місячника

«ТАК НІХТО
НЕ КОХАВ»:
60779

Тираж номера: 4850.

Засновник: ТЗОВ «Газета «Волинь»
Головний редактор і відповідальний за випуск
ЗГОРАНЕЦЬ
Олександр Олександрович

Зареєстрована
18 січня 2024 року
Набрана і зверстана
в комп'ютерному центрі
ТЗОВ «Газета «Волинь»
Місцезнаходження видавця:
43025, м. Луцьк, просп. Волі,
13. Поштова адреса, за якою
здійснюється редакційний
контроль: вул. Ковельська, буд. 2,
м. Луцьк Волинської області, 43016.
E-mail: takvolyn@gmail.com,
reklama.volyn@gmail.com

Телефонуйте: 066 82 47 160,
096 77 31 037.
ТЗОВ «Газета «Волинь»
п/р UA8330529900002600700803281
АТ КБ Приватбанк, МФО 305299,
ЄДРПОУ 02471695
Друк офсетний.
Обсяг – 16 сторінок
формату В-4
Регстраційний номер
Р30-02487 № 142
Віддруковано:
Поліграфічне видавництво
«А-Принт» ТОВ «Дім»,
м. Тернопіль. Тел.: (0352) 52-27-37, (067) 352-
18-51, сайт www.a-print.com.ua.
Замовлення №940.

«Кохання – це гра в карти, у якій блефують обидва: один, щоб виграти, інший, щоб не програти» (Анрі РЕНЬС (1864–1936), французький поет і прозаїк, член Французької академії).

15

№7(55)

Любов пішла у відпустку

● НА ПОВОРОТАХ ДОЛІ

У районній бібліотеці того дня було тихо, як у церкві після вечірньої служби. За вікном жовкло листя, дощ ліниво стукав по підвіконню, а Марія Петрівна сиділа біля батареї й удавала, що читає журнал. Насправді вона просто грала руки

Василина ПИСАНКА

Їй було п'ятдесят дев'ять, але вона перто казала: «П'ятдесят із хвостиком». Хвостик, правда, щороку ставав довший, але що з того? У жінки, яка пережила дві операції, одного чоловіка, трьох начальників і ремонт у кухні, має бути право хоча б на красиву арифметику.

Журнал пахнув друкарською фарбою і чужими долями. Марія Петрівна перегортала сторінки без особливої цікавості, аж поки погляд не зачепився за вірш Євгенії Назарук.

Читала повільно. Спершу – як чужу поезію. А тоді раптом рядки стали її власними. Особливо останні:

*Любов пішла у відпустку,
Як кажуть, за свій рахунок...*

Марія Петрівна зняла окуляри.

– От же ж, – прошепотіла. – І хто їй так точно відпустку оформив?

Бібліотекарка Галя, що сиділа за столом видачі й клеїла інвентарні номери на

Прочитавши вірш Євгенії Назарук, Марія Петрівна ніби знову пройшла стежкою своєї молодості...

книжки, підвела голову:

– Ви щось сказали?
– Та ні. То я з поезією розмовляю.

– А-а-а, – кивнула Галя. – З поезією можна. Вона не перебиває.

Марія Петрівна усміхнулася. Але в грудях щось защеміло так давно знайомо, ніби хтось відчинив стару шафу, де між нафталіном і вишитими рушниками лежала її молодість.

Тоді вона ще була Марічкою. Бігла на побачення на підборах, хоча до клубу було два кілометри битою дорогою. Підбори грузили в пилюці, один раз вона мало не впала біля Федорчукової криниці, зате прийшла така гарна, що сама собі заздрила.

Василь чекав біля липи. Стояв у білій сорочці, зачесаний, із букетиком польових квітів. Квіти були трохи

пом'яті, бо дорогою він, певно, тримав їх у кишені, але Марічка тоді подумала: «Нічого, головне – старався».

– Ти така, що й дивитися страшно, – сказав Василь.

– Чого страшно?

– Бо як задивлюся, то вже не відведу очей.

Вона засміялася так, що аж горобці з липи зірвалися. Ото був час! Небо сміялося, трави сміялися, навіть сільський автобус, який завжди приходив із запізненням і скрипів, як стара теща, того вечора здавався майже музикою.

Василь умів говорити. Це потім виявилось, що говорити він умів краще, ніж жити. Але тоді Марічка цього не

“**Читала повільно.
Спершу – як чужу
поезію. А тоді раптом
рядки стали її
власними.**

знала. Вона слухала, як він обіцяв повезти її до моря, купити червоні черевики, посадити біля хати сад і назвати першу доньку Яриною.

До моря вони так і не поїхали. Червоні черевики Марічка купила собі сама на базарі, та ще й на розмір менші, бо продавчиня переконувала: «Розносяться, жіночко, любов теж не зразу зручна». Саду Василь не посадив, бо «руки не доходили». А доньку Ярину вони не мали, бо й весілля не було.

Було інше.

Була неділя, коли Марічка прийшла до нього, несучи в хустинці пиріжки з вишнями. Мати напекла: «Понесеш Василькові, хай бачить, що в

нас дівка не абияка». Марічка йшла усміхнена, на підборах, із серцем, повним медового трунку.

А біля Василевих воріт стояла Ганна з пошти. У новій сукні. З такою талією, що Марічка потім ще довго не любила тонких талій із принципу.

Василь вийшов на поріг і побачив їх обох. Одну – з пиріжками. Другу – з очима, в яких уже було все вирішено.

– Марічко, – сказав він розгублено. – Ти тільки не подумай...

І саме ця фраза була найстрашніша. Бо коли чоловік каже «ти тільки не подумай», жінка вже давно все подумала, додумала й поставила крапку.

Марічка не кричала. Не плакала. Навіть пиріжки не кинула йому в лице, хоча потім не раз шкодувала: красивий був би фінал. Вона просто подала вузлик Ганні.

– На, – сказала. – Бо йому з вишнями подобаються.

І пішла.

Підбори стукали по дорозі так голосно, ніби то не взуття, а маленькі молоточки забивали дошки на скрині її першого кохання.

Потім були пересуди. О, село вмів влаштувати любові похорон швидше, ніж люди встигають зрозуміти, що вона захворіла.

– Казали ж їй, не дуже вір тому Василеві.

– А вона що? Очі зробила, як у телички перед ярмарком.

– Добре, що не встигла заміж.

– Та кому тепер треба така горда?

Продовження
історії – на с. 10

Окраєць гріховного щастя

● НЕВИГАДАНА ІСТОРІЯ

Марина гордо йшла зі своїм краденим щастям під руку. Містечкові панни і пані іронічно-заздрісно проводили поглядами дивну пару. Він – статний красень. Наче з модного журналу. Вона – одягнена без смаку, на голові стирчать «півники» через недбало зібране у хвіст волосся

Ольга ЧОРНА

– **П**риворожила... Причарувала...

Причарувала... – перешіптувалися у містечку. – Її баба «щось знала». Тепер Марина «темними справами» займається. Кажуть, дитина в її залицяльника є. І дружина. А він все залишив ради тієї відьми...

Родина згадує Степана. Плакала донька Світлана. Чому її з ма-

мою зрадив найкращий, найдобріший у світі тато? А Настя, дружина, зацепіла від несподіванки. Вони були неймовірно гарною парою. Щасливими і закоханими. Й раптом...

До Марининової баби бігало половина містечка. Та й люд із ближніх сіл знав, де її хата. Одні називали Якилину знахаркою, інші – відьмою. Хтось ходив до неї за добром, а хтось – за злом. Ось тільки не мог-

У містечку перешіптувалися: «Приворожила... Причарувала...»

ла Якилина своїй доньці-одиначці долю повернути. Довго у дівках сиділа. А потім народила Марину. Від кого? У містечку навіть не здогадувалися.

Марина у батька вдалася. Мовчазна. Зирнула на всіх з ока. Не мала подружок. Нікого

“**Нічого-нічого, – втішала
внучку Якилина,
– знайдеш собі
такого... Сам
знайдеться...**

не любила, крім Якилини. Змалечку ходила з бабою в ліс за травами, корінням, ягодами. А ще Якилина стільки всього їй розповідала...

– Мати твоя нічого в знахарському ремеслі

не може тямити, – казала Якилина внучці. – Через покоління в нашому роду сила передається.

...Дівчата з її вулиці виходили заміж. А Маринину хату хлопці оминали.

– Нічого-нічого, – втішала внучку Якилина, – знайдеш собі такого... Сам знайдеться...

Уже під тридцять Марині, а «такого» нема. Засумнівалася в бабиних словах. А ось Якилиніне ремесло таки перебрала. Дівчата й молодіці потай бігають до її оселі. Одні за щастям, інші – наклікати на когось біду. Марина відчуває себе володаркою долі. А мати рахує гроші, які платять доньці за добро і за зло.

Закінчення
– на с. 6